Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 4 октябрь, 1975 шу. ● № 119 (5190). ● Мах 2 кеп.

КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи

ОКТЯБРЬ БЕТТА ДОАКЪАР ІАЛАШДЕЧЕИ ФЕРМАШ ІАНГА КИЙЧЪЕЧЕИ ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРА УРУС-МАРТАНОВСКИИ СОВЕТСКИИ РАЙОНИЙ КЪАХЬЕГАМХОША ДІАДОЛАДАЬЧА ГІУЛАКХА ХЬАКЪЕХЬА.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои белгалдоаккх, сентябрь бетта доакъар Іалашдара месячник дІакхайкхадаро хьайбаш доакъарца Іалашдечеи фермаш Іанга кийчъечеи дакъа лоацаш хиннача республика къахьегамхой хьинар дикка айдаьлга. Цу цхьан бетта кийчдаьд 58 эзар гІожеи 128 эзар тонн мошеи доакъар. Деррига а кийчдаьча доакъарах 14 процент хул цох.

Месячник лерттІа вІаштІехьдаьккха чакхдаьккхар Советски, Шалински, Урус-Мартановски, Ведевски, Ачхой-Мартановски, Ножай-Юртовски районий боахамашка.

Колхозашкеи совхозашкеи доакъар кхы тІа а Іалашде хІанз а дукха торонаш йолга теркал а даь, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 58 шу дизараи КПСС XXV съездаи ма-боаггІара накъабахара яхье баьннача Урус-Мартановскии Советскии районий къахьегамхоша сентябрь бетта яьржа хинна яхь дІахо яхьа а октябрь бетта доакъар Іалашдечеи фермаш Іанга кийчъечеи хьинаре къахьега а лаьрхІад.

КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои белгалдоаккх, Урус-Мартановскии Советскии районий къахьегамхоша дІадоладаь из дика гІулакх могаде а хьаллаца а дезаш хилар. Доакъар дукхагІа кийчдара, хьайбаш Іангара дахара ханнахьа кийчо яра, из дика чакхдаккхара республика боахамий торонех дикагІа пайда эцар духьа КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои могаяьй октябрь бетта дІахо а доакъар Іалашдараи хьайбаш Іангара дахара лерттІа кийчо яраи тІехьа яхь лелае лаьрхІача Урус-Мартановскии Советскии районий колхозийи совхозийи коллективай инициатива.

Октябрь бутт республике дІакхайкабаьб доакъар Іалашдечеи фермаш Іанга кийчъечеи хьинаре къахьега бутт хиларах тарра, хІаьта сентябрь бетта белгалдаь хинна социалистически яхьа хьалаш а шоаш долчча тайпара дитад.

Парте горкомаши райкомашиі, горрайисполкомаш, юрта боахама министерствои кхыйола юртбоахама ведомствашиі, юрта боахамеи заготовкайи болхлой профсоюза обком, комсомола обком, колхозийи совхозийи кулгалхой, партийни организацеш декхарийла хьай кхы тІа а гІожеи мошеи доакъар Іалашдара, кхачаи отходаш кийчъяра, керда кормоцехаш кийчъяра а хьалъяьяхара а мел эшар дара боахамий коллективаш оарцагІъяха.

Республикански газетий редакцешта, телевиденеи радиовещанеи комитета тІадиллад кепайоаззои тІа, радио а телевидене а гІолла дукхагІа доакъар Іалашдараи хьайбаш Іангара дахара фермаш ханнахьа кийчъяраи тІехьа бригадай, фермай, колхозий, совхозий, районий коллективаша лоаттаю яхь шерра хьахьокхилга.

Къахьегама толам баьккхаб Грозненски района «Пригородный» совхоза шоллагІча отделене баьцалааараш леладераша. Цар хІанале а гулъяьй 2300 тонн помидораш. Уж планал 200 тонн дукхагІа я.

Социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю коммуниста Гулаева Тамаре кулгалдеча бригадо. Ше гІулакх деча 47 гектарах хІаране тІара цо гулъю 210 центнер помидораш, план 170 центнер йолча.

Помидораш чуйица ма яллиге а, кхы хьем ца беш цу сахьате тІера йоархІаш силоса лаьрхІа хьекха а хьекхе лаьтта аха болалу механизатораш.

СУРТА ТІА: отделене управляющи Несерхоев Хьамиди бригадир Гулаева Тамарец дийнахьа баьча балха итогаш еш бя.

В. ИВАНОВА тексти сурти.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГІУЛАКХАШ

КПСС XXV съезда сийла къахьегама вахте а айтта Іанга кийчо яра деррига балхаш сихагІа чакх а даьха хьайбай продукташ дукхагІа яхара, уж паччахьалкхенга йохкара социалистически декхараш толамца кхоачашдара деррига низаш оарцагІдаьхад республика хьайбаш леладераша.

Колхозийи совхозийи фермашка дІабахача пхе бетта баьча балха итогаш яьй.

Республике кІезига яц йолаш йолча торонех лерттІа пайда эцаш хьайбай продукташ дукхагІа йоаха фермай коллективаш.

Паччахьалкхенга дулха хьайбаш дохкара хьалха латт Ачхой-Мартановски, Грозненски, Надтеречни, Ножай-Юртовски, Шелковской районаш. Цу районий боахамашка дІадахача шера укх хана кийчдаьчел дукха дукхагІа дулх кийчдаьд.

Дика вІаштІехьдаьккха дІахьу паччахьалкхенга шура йохкилга Ачхой-Мартановски, Ножай-Юртовски, Советски, Урус-Мартановски, Шалински районашка.

Паччахьалкхенга фуаш дохкара халкъа боахама планаш кхоачашъяьй республика дукхагІйолча районаша. Цхьабакъда, республика план кхоачашъяра новкъарле ю Грозненски, Сунженски, Шалински районаша.

Паччахьалкхенга дулха хьайбаш дохкара пятилетка чакхйоалача шера халкъа боахама план кхоачашъяьй «Самашкинский», «№ 1 йолча шурий», «Терек», «Минеральный», «Верхне-Наурский» совхозаша. ХІаьга шура йохкара план кхоачашъярех я «Загорский», «Орехозский», «Ново-Грозненский», «Наурский», «Северный», «Новосельский», «Овощевод» совхозаш. Цунна цхьана шура йохкара тІехьаюс «Грозненский», «Горячеисточненский», «Дружба», «Ермоловский», кхыйола совхозаш.

Хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара уж боахамаш тІехьаджсара бахьан да хьайбаш кхабара йоггІа йоакхо ца яр, хьалха латтарий опыт юкъе кхувла, хьайбаш леладерашта юкъе ледара делаю социалистически яхь.

ТІехьадусача боахамашка вІаштІехьдаккха деза хьайбаш мошача доакъарца кхоабилга. ХІара фермага, бригадага, дояркага, дІакхачийта еза кхоачашъе низ кхоачарболa бетта, декада йола шура яккхара заданеш. Шерра юкъе кхуаьла еза къахьегамцара безам совбоаккха материальни моральни стимулированe мероприятеш.

Ма-хулла цІенагІа, дикагІа хилийта еза приемни пунктазка дІачулуш йола шура.

ХІанз республика боахамашка фермаш Іанга кийчьеш да хьайбаш леладераш. Доахаи чулатта помещенеш йІайха хьларал совгІа боккхача лоархІаме да кхоачамболлаш доакъар Іалашделга, из кхомбеш дІахохийтилга. Цу гІулакха оарцагІвала веза хІара юрта болхло.

Укх шера Іа хала хургда хьайбаш леладерашта. Цудухьа толамца из чакхдаккхара цІаьккхаза а цІаьккхаза а хьажа деза Іаи мишта кийчо яьй.

1 ОКТЯБРЬ ТІАКХОАЧАШ ШУРА, ФУАШ ДОХКАРА ХАЛКЪА БОАХАМА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА СВОДКА

План процентаща

Районаш	Шура: План кхоачашъяра проц.	Шура: 1974 шера хинначунца нийсдича	Фуаш: План кхоачашъяра проц.	Фуаш: 1974 шера хинначунца нийсдича
Ачхой-Мартановски	85	108	138	—
Веденски	108	98	107	87
Грозненски	68	86	65	103
Гудермесски	79	95	127	82
Малгобекски	75	96	146	94
Надтеречни	74	98	121	111
Назрановски	70	98	106	84
Наурски	80	96	103	92
Ножай-Юртовски	191	106	102	84
Советски	100	85	112	94
Сунженски	70	105	72	86
Урус-Мартановски	81	104	123	—
Шалински	79	105	74	121
Шелковской	82	108	121	78
Еррига	74	97	72	95

Вежарий новкъостал

Іа хьатІадарах кхера безаш бац Наурски района «Терский» совхоза хьайбаш леладераш: доакъар Іалашдар таханара керттера декхар лерхІ укхаза. ХІанзлe а укхаза кийчъяьй 3 эзар тонн совгІа йол, 2 эзар тоннал дукхагІа ча. Цу гІулакха совхоза хьайбаш леладерашта вежарашха новкъостал дир Херсонски областерча украински доттагІаша. Цига кепаш яь ча хІанз хьадахьаш да.

Цул совгІа, укх шера совхозе кийчъяьй эзар тонн сенаж, 10 эзар тонн силос еллай.

Доакъар Іалашдара месячник дІахо а хьош, совхоза болхлоша лаьрхІад кхы а 1500 тонн сенаж, иштта кхыдола доакъар кийчле.

П. ПЕТРОВ.

ЛОАЛАХОШТА А НОВКЪОСТАЛ ДЕРГДА

Керттерча даькъе дулхаи шурийнеи хьайбаш кхоабаш боахам ба тха бар. Совхоза фермашка 3200 бежан леладу, царех 1050 бетта етт ба. Цудухьа кхетадеш да доакъар кийчдара кхайкабаьча бетта тха кхаш леладераша, механизатораша хьинар айдаь къахьегар. Эггара бехктокхамеча участкашка коммунисташ хьожабир.

Цу бетта итт эзар тонн гаргга силос еллай, 30 тонн йол кийчъяьй, 20 тонн витаминаи баьций хьовр Іалашдаьд. 11000 тонн хьажкІий силос йолла аьнна тІайица декхар кхоачашдаь дукха ха я. Из хІанз а йоллаш я. Хьалхе даьча лоархІамех 10-гІа октябрь тІакхоачаш кхы а пхи эзар тонн силос тІакхетаргья, йол — 70 тонн, баьций хьовр — 50 тонн. Сентябрь бетта оаха кийчдаь доакъар шера кийчде дезачох 52 процент хилар.

Хьахиннар гуш да. ХІавта из тхона карагІдалара боккхача лоархІаме хилар партийни профсоюзни организацеша социалистически яхь пайса вІаштІехьъяккхар, доакъар кийчдеча дакъа лоацача механизаторий, шоферий къахьегамцара безам совбаккхара йола материальни моральни стимулироване мероприятеш юкъейоавлаяр. ДикагІчарна ца-рара-кара тела цІе вымпелаш телар, царна карагІдувла дика гІулакхаш дІадовзийтар «Молнеша», «Къахьегама листокаша».

ХІара дийнахьа 300 тонн силоса гІаламаш кІоаг чу доххкар цхьоалагІча отделене шоллагІча бригада механизатораша. Къаьстта хьинаре къахьегар Талхигов Вахий, Матаев Суламбика, Хамастханов Оалхазара агрегаташа.

Гурахьа дийна ялат чуэцача санна социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІача шоферех вала лов. Къаьстта дика къахьег Генердукаев Іальве. Укх шера хьувкъам чуэца болабаьча хьалхарча денношка леиз сеца ха йоацаш кхай тІа я цун автомашина «ГАЗ-93». ХІара дийнахьа норма дуккха тІехкхоачашъеш ший машина дика доал деш хьавоагІа из. Силоса хьажкІаш хьакха йолайича а хьалха латташ ва из. Кхыбараша низткъа итт мара ца еча 20 рейс ю цо дийнахьа. Сентябрь бетта 500 тонн гаргга силоса гІаламаш дІаэзад цун автомашина.

Доакъар кийчдеча дика къахьег кхоалагІча отделене механизатораша. Укхаза хІара дийнахьа 200 тонн совгІа силоса гІадамаш кІоаг чу докк.

Гуйрено сихбаьб ахархой. Каст-каста догІаш делха даьннад. ХьажкІаш чуэцара балхаш юкъагІдоах. ХІаьта хьажкІаш шоаш а кхы лаьттача метаргьяц. Уж балхаш сихде тха вІаштІехьа а доал техниках лерттІа пайда эцарах. Силос а йол а кийчъеча деррига балхаш механизированни да.

Хьайбаш диза долаш Іангара дахара къаьстта аьттув боацаш, нийсденнача укх шера кхоачамболлаш доакъар Іалашде аьттув баьннаб тха. Тха йиш хургья республика кхыча боахамашта новкъостал де а. Масала, «Самашкинский» совхозага ший маьхах 200 тонн концентрированни доакъар, 300 тонн силос иззал ча дохкаргда оаха.

ХІанз тха кхашка шоашта силос Іалашъеш ба Грозненски района «Загорский» совхоза, Наурски района Ленина цІерагІча колхоза механизатораш.

Доакъар кхомбеш дІадахийтара боккха теркам тІабохийт оаха. ХІанз тха боахаме болх беш я искусственни шурей концентрированни доакъари кийчду цехаш. Гранулированни доакъар кийчду цех хьалъеш латт.

Ш. УМАРОВ,
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза директор.

МИШТА ЛЕЛ ХЬАЖКІАШ ДІАЛУЛГА

Нохч-ГІалгІайчеи колхозашкеи совхозашкеи ди тІехь шераргІа дарж ялата йийна. ХьажкІаш чуэцара балхаш. Хоза даьхкача Іеноех бизза пайда а эцаш, ханнахьеи ца йойда чуташи из маьхала культура чуэца гІерташ беррига низ оарцагІбаьккха къахьегаш ба ерцагІйолча механизаторашиі партна новкъостала баьхка нахи. Шоаш ца кхобеш пар хьинаре къахьегар бахьан долаш хІара денна дукхагІа хул паччахьалкхенна дІалу хьажкІаш.

3-гІа октябрь тІакхоачаш республика боахамаша Даьхен амбарашка чутессай 19636 тонн хьажкІаш.

3-гІа октябрь тІакхоачаш массарел дукхагІа хьажкІаш дІаеннай Шалински района боахамаша — 4070 тонн, Урус-Мартановски районо — 3495 тонн, Грозненски — 3293 тонн, Сунженски — 2335 тонн, Ачхой-Мартановски — 2214 тонн, Надтеречни — 1205 тонн, Назрановски — 1931 тонн, Гудермесски — 395 тонн, Малгобекски — 223 тонн, Шелковской — 251 тонн, Советски 133 тонн, Наурски района боахамаша — 91 тонн.

ХІаьта паччахьалкхенна дулга дІалулга дикагІа лел Гудермесски района боахамашка. ХІанзле а Даьхен амбарашка пар чутессад 5901 тонн дуга. Царел тІехьадус Шелковской района боахамаш. Цар паччахьалкхенна дІаденнар 2074 тонн дуга да.

Дика кийчлуш ба

Боккха боахам ба машиннаькъа Грозненски дистанце бар. 191 километр дІаьха машиннаькъаш чудоагІа цунна, иштта цига я бІаьш искусственни сооруженеш. Нийслу хавенни лонаш эша а еш Іана замалахь болх бара шоай мел йола участкаш кийчъеш ба машиннаькъахой. Бесланера Гудермесе кхаччалца сиха лелача поездашта цхьаккха хьовзам ца хилийтара дика кийчдаьд цар машиннаькъаш. Цига дика къахьийгад машиннаькъа мастераша Могушков Ахьмада, Ситников Владимира, бригадира Савенко Марияс, монтера Носаева Розета, переездай дежурне Шабанова Марияс. «Грозненски машиннаькъа отделене профессех дикагІвола болхло» яха цІи лелаеш ба уж берригаш а. Ийс бетта план дикка тІехкхоачашъяьй дистанце коллективо. Ший къахьегама толамаш тІа-тІа тоадеш сийленца накъаяха лерхІ цо КПСС XXV съезда.

Г. АНОХОВ.

БЕТТА ЗАДАНИ—АХ БЕТТА

Дикача толамашца накъайода КПСС XXV съезда Старогрозненски бурув тохара балхий управленера Улизко Владимир керте латтача бурув деттача бригада коллектив. Сентябрь бетта планагІа 180 метр бурув тоха дезаш яр ий № 706 йолча буровойна. Керда техникеи дикагІйола технологии производствана юкъе а кхухьаш шерра социалистически яхь йоаржаяьча бригада бурув деттараша ханал ах бутт хьалха кхоачашйир сентябрь бетта задани. Планал совгІа бІаь метр гаргга бурув а тохаш скважина йоаккхача тохаш дола бурув 4700 метр совгІа кІоаргдалийтар цар, проектагІа тоха дезаш дар 5250 метр йолча. ХІанз обсадни колонна скважине Іочуйохийташ я бригада.

Бурув тохара сихал лакхъярах, кхомбеш химически реагенташ, электроэнерги дІахийтарах, бурув деттача оцтех, кхыйолча оатхалех бизза пайда эцарах бригадас паччахьалкхенна кходаьд 20 эзар совгІа сом.

Къахьегарца белгалъяьнча я бурув детта мастераш Кудрявцев Петр, Медведев Иван, Мироненко Леонид, Мартыненко Виктор керте латта сменаш.

Шоай новкъосташта хьохкам а телаш къахьегаш ба бурув деттарий гІончаш Іальшагов Алексей, Чернов Владимир, слесараш Кудлай Дмитрий, Амонян Владимир, кхыдуккха бараш а.

А. ТИЩЕНКО.

Ерригсоюзни конференци

ЛЕНИНГРАД, 2 октябрь. (ТАСС). Смольне Актови зале тахан чакхъяьлар «Социально-экономически планированни идеологически болхи» яха Ерригсоюзни Іилма-практически конференци. Конференце дакъа лоацаш бар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, предприятей кулгалхой, Іилмахой.

Цар дІа-юха нийцар къахьегача коллективашка идеологически балха комплексни экономически социальни планированни яра опыт, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дешашта хетаяьча комплексни программай раздел кийчъяра методологии методикей нийцар.

Йоккхийча ленинградски предприятешка я баха. идеологически балха формашкеи методашкеи къахьегама коллективаш экономически социальни дегІакхувлара комплексни планаш чакхъяхара практикага хьежар конференце дакъа лоацараш.

ТІехьарча пленарни заседане ладийгІар КПСС Горьковски обкома хьалхарча секретара Ю. Н. Христороднова, СССР Іилмай Академе социологически тохкамий директора СССР Іилмай Академе членакорреспондента М. Н. Руткевича, ВЛКСМ ЦК секретара В. А. Житенева докладашка.

ИСПАНЕ ПАРГІАТОИ ДЕМОКРАТИИ БАХЬАН ДОЛАШ

2 октябре беррига Советски мехка гІолла чакхъяьлар испански Іаьдалаша леладеча зуламечеи бокъо йоацачеи гІулакхашта духьала яьча протестий низ бола тамгІе. Советски наха массава раьза а волаш хьаллоац франкизмана духьаларча, Испане паргІатоннеи демократенеи тІехьарча гІулакхий денна пайдана болча оагІорахьа Европа коммунистически болхлойи партеша бaь тІахьесам, дунен халкъашта юкъерча а къамий а ерригача профсоюзни организацеша цхьана кхайкаяь инициатива.

Испански патриотий къовсамца солидарность йолаш дар болхлошеи колхозхошеи, Іилмаи культураи деятелаша, беррига советски наха бирсбеннеи эгІазбахаи дувцар цар палачаша цІий Іодохийташ даьча кердача зуламах, дІадехар Испанера террори тІалоаттаду низаш юхасоцаделга.

МОСКВА. Испанера репрессеш соцаелгеи политически гІулакхашта лийца мел боахкараш хьахецилгеи хьадехаш дола лозунгаш доахкар 2 октябре испански патриоташцарча солидарноста митинге гулбеннача автомобильни промышленноста заводашта проекташ уттаеча паччахьалкхен Института болхлой бе.

ТІема ветерана, Бухенвальде лаьца ваьллача С. Е. Богданова дийцар фашизмо халкъашта бахьача кхерамах. Из — машара, демократена, прогресса тІехьа латтараш боабар, концлагерашкеи набахтенашкеи чукхувсар. ЙоккхагІйолча инженера А. М. Лановаяс, проекта керттерча инженера А. А. Францева, кхычар белгалдоахар, демократии паргІатои бахьан долаш лоаттабеча къовсаме испански халкъ цхьаь ца хилар, беррига советски нах, дунен тІара деррига прогрессивни низаш цунна тІехьа хилар. Испане патриоташта новкъостал дар — из за фашистски диктатура юххейисача чІоагІаленах Европа мукъаяккхара гІулакхa юкъе, машари демократии чІоагІъяра гІулакха юкъе дакъа лацар.

ЛЕНИНГРАД. «Испански патриоташта духьала лоаттаю террор сов чехка сонийтилга хьадех оаха!» — С. М. Кирова цІерагІча тай хьуазача комбината коллектива цІерагІа хьакхайкадир слесарий бригадира А. Т. Поздньшева. Пхе антифашиста топаш тохар — франкистски режим адамал довцаш, къиза, зуламе хилар хьахьокхаш дола керда тешал. Цхьабакъда цхьанна а тайпарча репрессешта могаргдац, аьлар болхлочо, демократии адамий бокъонаши бахьан долаш лоаттабеча къовсаме паргІато езача испанций лоІам кагбе.

Митинге къамаьлаш даьраша хоадамболлаш дІадийхар Испанерча фашистий зуламий хир хоададелга.

ВЛАДИВОСТОК. Чукотка бердашкахьа даха арадаьннача «Яков Свердлов» яхача теплохода тІа протеста митинг хилар испански Іаьдалаша леладеча законагІа доацача хІамашта духьала протест кхайкаеш. Коммунистически къахьегама экипажо дІадийхар репрессеш сов чехка соцаелга, цІий мехкадеш бола палачаш юхатохилга. Митинге къамаьл даьча кема капитана В. А. Кожуховеи кхыча морякашеи хьаккхайкадир Франко режим дІаяккхар духьа лоаттабу къовсам ца соцайтача Испане къахьегамхошца шоай вежарий солидарность хилар.

МИНСК. «Горизонт» яхача мински производственно-технически объединене хиннача митинге къамаьл даьча Ленина орден лелаеча, БССР заслуженни рационализатор волча слесара Р. К. Жолтока аьлар, Франко инквизитораша когаш тІабийттаб Испанерча демократически паргІатонашта. ХІалак хулча дІаккхаьча йохкаенна режим герза низаца кІалхаръяла гІерт, къиза репрессеш тІа а лоаттаеш къувс цо Испане халкъаца. Тхо, беррига советски нах а санна, чІоагІа теш, паргІатои малх цу мехка юха сийрдаргболгах.

НОВОРОССИЙСК. Испанерча фашистски террора духьала протест кхайкайир Новороссийски форда торговни порте хиннача митинге дакъа лаьцараша.

— Оаха вай кхайкаю испански халкъа патриоташта топаш техача франкистски палачашта, — хьаккхайкадир портови болхлой бригадира В. Г. Горрийченкос цу митинге шеъ къамаьл деш. — Оаха хьадехар — Франко режимо демократашта тІалоаттаду низаш сов чехка соцаделга!

Митинге тІайийцача резолюце тІа, белггала аьлча, йоах: «Оаха хьаллоац испански кемашта мухьаш тІадувттареи гІулакх дарей операцеш чакх ма йоахийла аьнна Дерригдунен профсоюзий федераце баь тІахьесам».

• • •

Франкизмана духьаларча, Испанерча паргІатоннеи демократенеи тІехьарча протеста митингаш хиннай иштта Ташкенте, Баку, Новосибирске, Волгограде, Руставе, вай мехкарча кхыча городашка а поселкашка а.

(ТАСС).

«КОМИНТЕРН» ЯХАЧА КОЛХОЗА № 2 ЙОЛЧА ЖА ЛЕЛАДЕЧА ФЕРМА КОЛЛЕКТИВАНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Жа леладелга дегІадоаладеча доккхий производственни хьокхамаш дахарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза № 2 йолча жа леладеча ферма коллективана.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
30 сентябрь 1975 ш.

ХЬАЛХА ЛАТТАЧА ЖА ЛЕЛАДЕРАШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Жа леладелга дегІадоаладеча доккхий производственни хьокхамаш дахарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла:

АМАНГЕЛЬДИЕВ Арсаналена — Шелковской района Менжинске цІерагІча колхоза воккхагІволча жа Іуна;

АШАХАНОВ Сапиола Сайдулаевича — Наурски района «Россия» яхача колхоза воккхагІволча жа Іуна;

БАХМАДОВ Мады Джамалдиновича — Малгобекски района «Кавказ» яхача колхоза воккхагІволча жа Іуна;

ЗАКИЕВ Термола — Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза воккхагІволча жа Іуна;

ЗИМАЕВ Гаштана — Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза воккхагІволча жа Іуна;

САПАРБАЕВ Мудага — Грозненски района «Грозненский шурий» совхоза воккхагІволча жа Іуна;

ХАМИДОВ Элмарзийна — Наурски района Ленина цІерагІча колхоза воккхагІволча жа Іуна;

ШАЙХАЕВ Сайдалена — Сунженски района «Цlеча Эскара» цІерагІча колхоза воккхагІволча жа Іуна;

ШАРШЕВ Магомбед Явбулгановича — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза воккхагІволча жа Іуна;

ЭСМУХАМБЕТОВ Наурды Акватовича — Шелковской района «Шелковский» племсовхоза воккхагІволча жа Іуна.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
30 сентябрь 1975 ш.

Политически дешара хьалхара занятеш

ДЕША БАГІАРАША КХЕТАДЕРГДОЛАШ

Дуккха ха хьалхагІа дештрадици а хинна хьадоагІаш да марксистско-ленински образоване система школашкеи семинарашкеи хІара шера октябра хьалхарча деношка занятеш дІайолаеш. ДІадоладенна дешара шу вай партеи дерригача советски халкъеи вахаре Іалашмате лоархІамеча хана — КПСС XXV съезда кийчо еча хана нийсденнад. Цо къаьстта а лоархІаме хулийт партийнни экономически дешар вІаштІехьдаккхар, цун эффективность лакхъяр, коммунизм хьалъяра хІара деннача практикацара цун бувзам чІоагІбар.

Цудухьа парторганизацеш къаьстта дикеи цІенхашттаи кийчлора дешара кердача шерарча занятешка. Из болх дика чакхбаьккхаб Грозненски вагонни депо. Партийни собранешкеи партбюро заседанешкеи партийнни экономически знанеш Іомаяра даькъера коммунистийн коллектива членийн декхараш, шоай ханнахьа чІоагІ а баь, инструктаж а енна кийчбаьб пропагандисташ, биззача кхоачамца вІаштІехьъяьхай семинараши школаши.

1 октябре дІайолаеннай занятеш.

Дика вІаштІехьъяьха лакхача идейнни методически боараме чакхъяьлар уж опыт йолча пропагандиста, депона кадраш кийчъяра дешашта йолча инженера Ивчук Валентина Александровнас кулгалдеча юххьанцарча политически школе а. Школа программана юкъейнихьай керда тема — «Социализми къахьегами». Занятс къоастадир «Марксизм-ленинизм общество дегІайоалаяра даькъерча къахьегама лоархІама хьакъехьа» яха дош.

Пропагандиста толам балар сенах латт аьлча, из латт, дувцачун деша багІарий безам тІабахийта харах, творчески хьинар хьаллоаттаде цун вІаштІехьдаларах.

Мишта вІаштІехьдаьннад цун из?

Валентина Александровнас ше къамаьл деча хана геттара дика аьттув болча тайпара кхийлар коллектива вахарера акташи масалаши, хІаьта цкъаза из делга дехар цо деша багІарех моллагІча цхьаннегара. Масала, партеи Советски правительствои къахьегамхой къахьегара, салаІара, быта хьалаш оттадара партийни йоакхо ярах дола къамаьл юкъедаьннача хана деша багІарашкара дийхар цо цар шоай коллективе хиннача технически прогрессах, къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара керда даьчох дувцилга. Деша багІараша, керттерча даькъе кадрови болхлоша, дувцар вагонашка хьежарий болх дуккха а аттача боаккхаш технически хьажара пункте поездашта автоматически ограждени, поточно-конвейерни лини, центрофугаш, кхыдола кердадараш ремонтни цехашка юкъедоаладарах, вагонаш хица-Іапарца цІенъеча станце автоматика оттаярах, предприяте территори хоза тоаярах, технически кабинеташ, классаш, красни уголокаш кийчъярах, дуккхача кхыча хІамаех.

Деша багІараша чІоагІа уйла тІаяхийта ладийгІар коллектива членийн къахьегама озсарле лакхъярен царна кхетам балареи даькъе социалистически ях лоархІаме хиларах дувцаш хиннача къамаьла даькъага. Цига Валентина Александровнас шийн ханнахьа дагадохийтар, В. И. Ленин ваь 105 шу дизареи фашистски Германи эша а яь Котало яьккха 30 шу дизареи сийна социалистически ях мишта яржар. Цу яхьа инициаторашта юкъе цІи яьккхар цо деша багІарех цхьанне — сийлахьвоккха баьчча ваь ди тІакхоачаш шийн пятилетка кхоачашъе аьнна цу хана дош денна ханнача электросварщика Г. П. Шульгай. Шийн дош кхоачашдаьд болхлочо. ХІаьта цо дІадоладаь гІулакх хьал а льаца дизза дІачакхдаьккхар кхы а 224 саго.

Маьхера патриотически инициатива кхайкайир болхлоша Г. Х. Саваринеи Д. К. Выпришкинеи. Цар болхлой тІахьийхар тІем тІа дакъа лоацаш хиннача шоай вахар Даьхе бахьан долаш дІаденнарий сийна вІашагІъехкача бригадашкеи сменашкеи шоаш дІаязбайтара а царна хьалхара нормаш яхара а. Цу тайпара бригадайд сийлахьа членаш 30 совгІа ба депо.

Пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяр духьа лелаеча социалистически яхье толам баьккхаб хица-Іапарца вагонаш юлача станце коллективо. Коммунистически къахьегама ударника знак хІанзле 36 сага дІаеннай, «Социалистически яхье котваьннар» яха знак еннай 92 сага. Къахьегама сийле яха керда орден М. Эздиевнеи П. И. Вакуленконеи.

ХІанз КПСС XXV съезда баха ма-боагІІара накъабахар духьа ях яржаш латт коллективе. Эггара хьалха цу къахьегама сийлен вахте уттараш коммунисташ хиларах дувц пропагандиста. Цо цІераш яьхар слесара Я. Н. Филимонова, цистернаш юлаш волча И. И. Дорохова. Цар 1975 шерара шоай декхараш хийца а хийца, хьатІайоагІача съезда сийна доккхагІдола декхараш тІанийцад. Масала, нагахьа санна царех хьалхарчо шера задани 27 декабре кхоачашъе льрхІа хиннадале, хІанз цул а ши ди хьалхагІа кхоачашъе льрхІад. 15 прибора меттел 18 прибор тоае, 30 сома маьха меттел 85 сома маьха машиндаьтташ кходе. Съезда сийна иштта доккхагІдола декхараш тІанийцад шоллагІчо а.

Белгалдоалаш хІама да, съезда сийна шийн-шийн декхараш тІанийца малагІа ва шоах аьнна, пропагандиста деша багІарашка хьаттача, занятеш тІа багІарех нагахьа саг висанзар кулг урагІа ца дохийташ.

ТІехьа тІайоагІача занятешта Валентина Александровнас деша багІарашкара иштта дийхар цар шоай коллектива вахарера, хІара деша ваьччун опытацара дуккхагІа масалаш доаладелга, «Дуккхеи дикеи къахьегар» яхача аргІанарча теме дувцаргдараш царца бакъдар духьа.

Ши-ше кийчо яра хилаза даргдоаца литература ше могаделча хана пропагандист йицъяланзар газеташтеи политически журналаштеи яззулга деша багІарашка дІаала а.

Занятеш чакх а яьнна Валентина Александровнаца къамаьл деча хана гучадьлар, юххьанцарча политшколе цо занятеш ю ялх шу хилар, цо из шийна тІадилла эггара лоархІамегІа гІулакх лоархІаш хилар. ЛаьрххІе, кхыметтел цхьа бахьан мара деце а, долла хІама теркалдеш кийчлу из занятега. Кхетамца пайда эц цо наглядни агитацех. Деша багІарех 70—80 процент тІа ца боагІаш цІаккха а йисац цун заняти. Балха график чоалхане хиларах хоадаьча хана заняте бахка йиш йоацаш бисараштца цІаькха юха а ю цо заняти. Раьза хилна цІераш яьхар цо дикагІа дешарий. Царна юкъе — мастер И. Н. Пастухов, слесараш Г. М. Юсупов, Н. Ф. Шармакова, Л. Н. Николаева, крана машинист С. Я. Старцев, вагонашка хьежар В. Джамалдинов, занятеш кийчъечеи чакхйоахачеи ше эггара хьалхара шийн гІончий лоархІача кхычар.

В. АЛАЕВ.

ЛАКХАЧА ИДЕЙНИ БОАРАМЕ

Партийнни комсомольски политически дешара шу дІадоладелар 1 октябре «Красный молот» заводе. Цу дийнахь хьалхара занятеш хилар 15 группеи 4 семинареи: Комсомольски дешара системе хьалхара заняти «Ленински урока» тІара дІайолаелар.

Хьалхарча занятега цІенхаштта кийчо яь баьккхар коммунисташ-ладувгІархой а пропагандисташ а. ЯлхлагІча шера марксизма-ленинизма лардаш Іомаеча механически цеха юххьанцарча школа хьалхарча заняте хилар со. Хельсинке хиннача Европейски Совещане итогех льаца дувцарца дІайолайир хьалхара заняти пропагандиста Вера Федоровна Рядинскаяс. Цхьатара ба ладувгІарий образоване боарам. Веррига 13 саг — коммунисташ къахьегама ветеранаш ба. Царех дукхагІбараш тІема Іазап дайза ба.

ТІом болалуш вай мехка доазонна йистте уллача моттиге ЦІеча Эскара мугІарашка волаш гІулакхе хинав Торчинов Герман Магомедович. ТІом ма хьайнгге а Рожице яхача моттиге передовой лине тІа цийсвеннав из. Цул тІехьагІа тІом чакхбаллалца дийтав моастагІчох. Герман Магомедович дакъа лоацаш хинав Украинеи Белоруссии мукъайоаккхача, Малхбоалеи Прусси, Берлин йоаккхаш, Чехословакии Прагеи моастагІчох ІоцІенъеш. Дукха тІема совгІаташ тийнад тІемахочоа.

ХІанз завода ветеран, говза слесарь ва Герман Магомедович. Цуна, кхыча фронтовикашта: А. М. Подопригорана, И. П. Шабалина, В. М. Проценкона санна, Іалашмате езаш а гарга а я машарах йола уйлаш. ТІем тІа чакхъяннача машой къонало Іомабаьб уж машарерча къахьегама хам бе. Цудухьа лерттІа бу цар шоай болх. Къахьегамца бола шоай безам къонача ноахала бизза дІабала гІерт уж.

Советски Союза Коммунистически парте мехкеи доазол арахьеи чакхйоака политика йиза хьал а лоацаш, шоай къахьегама хьинар айду красномолотовцаша. Цуина дола тешалдар къахьегама вахташ. Хоза хет хьалхле лелаераштa юкъе политшкола ладувгІархой, механически цеха къахьегамхой хилар.

ЧІоагІа хьашт долаш бар политшкола ладувгІархой Совещане материалашца, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева кхоххам кІаьдбалара лоархІамах льаца даьча къамаьлаца. Цо аьннад: «КарагІдаьннар дерригa а дац. Тахан де йиш мел дар даьлга да из, хІаьта кхоана Совещане белгалдаьча лостамех гІулаккхаш дІахо дегІакувлара когтІортолга хила еза цунах». Совещане лоархІам Іалашмате боккха ба. Из дика кхетаду беррига советски наха. Цудухьа машар чІоагІбара гІулакха юкъа шоашкара доагІаш дола дакъа юкъехухь цар хьинарз къа а хьегаш.

Хельсинке хиннача Совещанех льаца дувцар атта кхетадергдолаш цу лоархІамерча дунеи халкъашта юкъерча форума документа чулоацам, цун лоархІам кІоаргга боашхаш къамаьл дир пропагандиста Рядинская Вера Федоровнас.

Заняте шоллагІа сахьат парте истори Іомадара хетадаьдар. Къамаьл хилар Россе (1883—1904 шш.) марксистско-ленински парти хьакхолларах.

Наха хьалхашка къамаьл де ховш, ше дувцачох уж дІакхетабе вІаштІехьдоалаш я къона пропагандист В. Ф. Рядинская. Грозненски мехкдаьтта институт яьккха я из. Итт шу гаргга ха я инженер-технолог йолаш укх цехе цо болх бу. ЛадувгІархой кхыметтел юкъера образовани йолаш бацар аьнна, пропагандиста хьалхашка увттадеча чоалханерча дешаех дика кхет.

Шийн юкъара болх Іалашмате чІоагІа безаш а из лерттІа лелабе гІерташ а болча нахах я Вера Федоровна. Іалашмате дукха литература деш цо занятега ше кийчлуш. Цу гІулакха ше йоаеш йола мукъа ха вІалла дукха хетац цунна. КІоаргга знанеш, пропагандист лерттІа кийчвалар — из ба толамга вуга никъ.

БІарччача дийнахь къахьийга кІаьдбеннабар аьнна доацаш, боккхача безамца боагІа занятешка ладувгІархой, царна хов пропагандиста дунеи политически вахарах льаца шоашта керда хІама дувцаргдолга.

Сона чІоагІа дезаделар Вера Федоровнас деча къамаьлага теркам тІабахийта ладувгІаш наьха багІар.

Теркам тІаозаш, дика кхетаеш чакхъяьлар Россе марксистско-ленински парти хьакхолларах льаца хиина беседа.

ЛадувгІараша чІоагІа сакъердам ийцар «Искра» яха хьалхара партийни газета хьахиларах пропагандиста дийцачох. Цеха контролера И. А. Дегтистовас цІагІа дІадилла улладу хьалхарча «Искрай» копи. Собеседовани хулча дийнахьа новкъосташта хьокха хьада дош делар цо.

Пропагандиста ладувгІархошта иштта дийцар заводе вІашагІъехка хиннача хьалхарча марксистски кружокех а организацеех а.

КПСС XXV съезда баха ма-боагІІара накъабахара сийленца къахьегаш ба Вера Федоровнай ладувгІархой. Цехашка станочникаша болх бу динамовций методагІа, вешта аьлча, хІаране шийн планагІа. Къахьегама хьалха латтарех ва токарь, Къахьегама ЦІеча Байракха орден лелаю П. В. Гудимов. Из вар дукха ха йоацаш КПСС 25-ча съезда сийленца накъадахара хІара коммуниста шийгара дакъа юкъеккхаьара болам дІаболабаьр а.

Т. СЕРООКАЯ,
«Красный молот» завода радиогазета редактор.

МАССАЗА БОЛХ БУ КОМИССЕШ

Малгобекски горисполкоме массаза болх беш 15 комиссе я. Укх тІеххьарча хана дикка тоабеннаб цар болх. Малгобекски городской организацена, къахьегамхой депутатий городской Совета исполкома хургйолча КПСС XXV съезда къахьегама толамашца районга къахьегамхой сийленца накъабахар тІахьехаш доккха новкъостал ду цар.

Дика болх беш я Г. Н. Галаева кулгалду торговленеи юкъарча кхачанеи йола комисси. Шийн тІеххьарча заседане «Малгобекнефта» НГДУ ОРС-а, райпо балхий дешага хьежай горсовета исполком. Из дош кийчдеш де мел дезар дир массаза болх беча комиссе. Цу предприятей болх лерттІа тахка а техка дикадараши кхоачамбоацараши белгал а доахаш цар дош исполкоме дувца оттадир цо.

Дукха дика хІамаш карагІдаьннад «Кавказ» колхоза председатель П. А. Гусев керте латтача юрта боахама гІулакхаш къестадеча комиссена а. Доакъара льрхІа гаьнгІа, кхачан отходаш гулъяра организацешта заданеш телача дизза дакъа лаьцар цу комиссе, ше де деза хІара кулгалхочоа бокъонца дІа а довзийташ. Иштта доакъара гаьний гІа гулдеча субботникаш, воскресникаш деча шоаш дакъа лоацаши ерригa учрежденеш, предприятеш, школаш цу бехктокхамеча гІулакхах кийчъеши хиннаб цу комиссе членаш. ДІахо а хьайбаш лерттІа Іангарлахара мел эшар деш я из комисси.

П. ПОПОВ.

Нагахь саг вац ГІ. Ахриева цІерагІча Назрановски «Электроинструмент» заводе мастер Экажева Ануса Елизавета, слесарий-сборщикий бригадир Берило Любовь Васильевна ца йовзаши цар сий ца деши. Хьинаре къа а хьегаш башха дика толамаш доахаш хиларца даьннад цар сий. Шаккхе а коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи лелаеши цхьаккха брак доацаш продукци кийчъеши я. «1974 шера социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен знак еннай шиннена а.

Хьинаре къахьегарал совгІа общественни балха тІа а дика дакъа лоац Ануса Елизаветас. Къахьегамхой Назрановски райсовета депутатеи профсоюза цехкома председатели декхараш цІенеи диззаи кхоачашду цо.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъеча продукцега хьожаш ба мастер Е. Экажеваи Л. Берилои.

А. ПАНОМАРЕНКО сурт.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Нохч - ГІалгІай респотребсоюза производственни комбината болхлоша валови продукци арахецара пхе шера план цхьоалагІча августе 161,9 процент кхоачаш а еш, планагІа льрхІачул совгІа цар арахийцар 292 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. ХІанзлехьа пхе шера задание совгІа кхы тІа а 756,5 эзар сома маьха кондитерски шаейни изделеш, корта бохабеш доаца маллараш, кхыйола продукци арахийцай.

Кхы а дикагІа да комбината болхлой продукцена реализаци яра хьокхамаш. Товарни продукци маьхала яьккхара пхе шера задани цхьоалагІча августа 106,9 процент кхоачаш а еш, цар планал совгІа маьхала яьккхар 998 эзар сома маьха продукци. Цул тІехьагІа тахнарча денга кхачалехьа планал совгІа кхы тІа а массехк миллион сом мах бола продукци ехкай комбината коллективо.

Къахьегама овсарле лакхъяра пхе шера оттаьь хинна задани соахке а тІех хоачашъяьй.

Арахеца продукци дукхагІа, дикагІа, дІалодар кІезигагІа долаш хилийтара пятилетка шерашка дукха балхаш даьд комбината коллективо. Укхаза хьал а яь болх бе йолаялийтай купажни чхьагІар доаккхеи отделени, керда насосни компрессорни, чхьагІар шушашка чудетта цех, кхыраш. Производства ерригаш а хІана яц аьнна йолча процессашта механизаци яьй.

Комбината цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хаддаза хьалха латташ я укх тІеххьарча шерашка Чингариев Салмана кулгалдеча корта бохабеш доаца маллараш арахецача цеха коллектив. Товарни продукци арахецара пхе шера задани цхьоалагІча мае кхоачаш а яь пхи бутт бизаб цо тІайоагІача юбилейни пятилетка календарагІа къахьега.

ХІанзлехьа пятилетка заданел совгІа арахийцай кхо миллион шуша корта бохабеш доаца маллараш. Цу цеха коллективо кхычунга дІа ца кхоачийташ лелаю комбината карара кара тела ЦІе байракх.

Шоай новкъосташта хьоккхам телаш къаьстта дикх къахьегаш хиларца цига белгалбаьнна ба болхлой Овчинникова Анна Павловна, Докучаева Екатерина Ивановна, Героева Тамара, Тазуркаева Нина, Эсиева Разет, Муртузалиева Калимат, кхы дукха бараш а. Шоай пхе шера задани диъ шера кхоачашъяьй цар.

Б. КОСТОЕВ.

Укх шера хьалъянь а яьха эксплуатаце дІаяла езаш дукха гІишлош я городе Грозне. Царех лоархІамегІарчарех цаІ я нек ду бассейн. Шоашта тІалатта бехктокхам кхета а беш хьинар кхо па деш къахьегаш дукха гІишлошъераш ба цига. Царех ва Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управленера СМУ-7 плотник Гурбин Александр Григорьевич, СМУ-4 штукатураш-маляраш Гудиева Кхокха, Халимова Марзет, слесарь-монтажник Василец Александр Алексеевич, кхыбараш. ХІара сменагІа нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) плотник А. Гурбин, штукатураш-маляраш М. Халимова, Кх. Гудиева, слесарь-монтажник А. Василец.

А. ПАНОМАРЕНКО сурт.

РЕВОЛЮЦЕ ВЕТЕРАНО ДУВЦ

Ростов-на-Дону 1905 шера болхлой баррикадаш лаьттача метте хьалъяьча машиннаькъахой культура Двореца чу я революционни къахьегамеи сийлен Халкъа музей. Музея Совета керте латт 90 шу даьнна эггара хьалхарча 1905—1907 шерашкарча эрсий революце ветеран ШУМНЫЙ Михаил. АПН корреспондента Дудикина Татьянас дехар дарах шийна дагадоагІараш дийцар цо.

I

— Машиннаькъа болхлочун дезале ваь ва со, — йоах Шумный Михаила. 12 шу даьннача хана — из ха яьнна саг болхло лоархІар цу замалахьа — тхьамкий фабрике вигар со дас. ДагайоагІа сона баьде дом илла цехаш, мастера къамарга кІалхе, даим цо дийтта цІогІа: «СихагІа дІа-юха хьай вала, мераІургІ». Боккхийчар санна бора аз болх, цхьабакъда ахча массехкazза кІезигагІа эцар.

Цул тІехьагІа дас цеха начальникага дехар а даь жестянщика ученикалла дІанийцар со. Кхувш боагІараштa цига юххьанца вІалла хІама а лацар. Ах шу даьнначул тІехьагІа дениз волавелар со дийнахьа 10 кепиг нийде. ХІара ши шу массаза доал пхи кепиг ІотІатохар администраце, из а тохацар, нагахьа санна цхьаккха даккха хІама доацаш хьо хилча мара.

Цкъа цхьан къаьвеннача токара, квартирага гІолларча тха лоалахочо, аьлар сога: «Баьча балхах гурашкаш тел вайна доалдераша, хІаьта шоаш халкъа хьацарцеи цІийцеи даьккхача дошола лувчаш боахк». Уж дешаш цІаккха а дицлургдоацаш са дег чу дийшар. Са политически сакхетам вІаштІехьбалара цІенхаштта влияни яьча большевикаша деча къамаьлашка ладувгІа вальлар со. 1902 шера хиннача гІоръяьннача ростовски стачке дакъа лоацаш хилар со. Цу стачках льаца Ленина яздаьд, Ростов-на-Дону «пролетарнато, ше класс хиларах тарра, духхьашха ше духьала оттаьй ерригача вокх классашта пачхахьа правительстванеи» яхаш.

Тха мастерскешка балха ди 12—14 сахьата хулар, хІаьта хьадоагІар низткъа дезал кхаба мара тоъацар. Боангаш санна долча цІалгашка дахар тхо е электрически сердал а, водопровод а, канализаци а йоацаш. МІаде, бІехача хьалашка бахаш хиларо холера а кхыдола кхераме лазараш а хьедора. Халкъ сердалонга далийта дага болаш бацар доалдераш. 25 эзар гаргга бераш даьхача болхлой районе ши класс йолаш цхьа церковноприходской школа мара яцар.

Мастерскешка, пачхахьа Россе кхыча предприятешка а санна, шерра юкъейоалаяь лелаеш яр гІодаш детта система. Цхьан болхлочун расчетни книжка дитадар оаха тхоашка юхе. ГІодий хьакъехьарча раздаеле цу тІа яздаьд: «Сатем боабарах — 50 кепиг гІод, тІабехкараш ца лархІарах (вІашагІкхийттача хана мастера хьалхашка корта техабеце) — 1 сом, цІено ца лелаярах — 50 кепиг...» БелгалагІдар да, гІодех хьахиннача фондера предприяте даьша шоашта мотт хьекхараштa материальни новкъостал даь хилар. Тамаш а яцар, вокхар тхона тІера цІока яхар.

Тха музее улл Российски социал-демократически болхлой парте (РСДРП) моттигерча комитето арахийца листовка. Цун тІеххьара дешаш ерш да: «...ПаргІато ше ягІац вайна, сигалара Іочуйоссаш яц из. Воаш тоІадаь доахкаращцеи воашка гІелал яхьаращцеи лоаттабеча лирача къовсаме хьаяккха еза вай из. Бакъдари нийсхо яри вайгахьа да».

Цу тайпара тІахьехамаш геттара раьза хиле хьаллоацар ростовски машиннаькъахоша. ХІаьта 1905 шера декабре Москве восстани йолаеннача хана а иштта кийчлуш бар уж герз кара а нийца къовсам болабе. Из кийчъеча хьалхара дакъа льацар болхлой депутатий ростовски Совето. Большевикий инициативагІа тха мастерскешка вІашагІъеллар болхлой дружина. Цун низ бола ядро восстани йолалуча хана 350—400 сагах латташ яр. Цу ханале Владикавказски Къулба-Малхбоалехьареи машиннаькъаш забастовочни комитетий кара дар. Цу гІулакхо чІоагІа аьттув боаккхар тха пачхахьа Іаьдалашта гарга.

Оаха вокзал хьаяьккхар, жандармашта тІера герз Іоийцар. Из бахьан долаш болхлой бахача района йоккхий топаш чуетта болабелар правительственни бІу, казакий сотнеш тІалаьхкар тхона.

Кхыча машиннаькъа станцешкара цига тІакхача кхийнача отрядий новкъосталца массехк атака юхатехар оаха. Тхона новкъостал дора городе бахача наха, гонахьарча юрташкарча ахархоша. Болхлой баха район бархІ дийнахьа тха бе хилар.

Восстане белгалбаьхар дуккха ,талант йола, хьалхле лелаераш. Дийна волаш санна са бІаргашта хьалхашка латт къона болхло Собино Анатолий. Церковноприходской школе цунца деша ваьгІав со. Дика кхеташ вола кІаьнк гимназе деша вохийтаргва аьнна дош деннадар хьехархоша, Цхьабакъда Анатоле даь кисача тарлургйолаш яцар из. Балха вахар зІамига саг. Цо книжкаш дукха лешар, илли дика оалар, хозача оамалашца белгалвоалаш вар из. Берригача болхлошта дукха везаш хиннача, иттнена тІавилла командир хиннача Собино Анатоле вахар баррикаде хьадар.

Депал дола революце бІухой шолш хилар хьахьекхар большевикаша: штаба начальника Бутягин Юре, Васильченко Семена, Ченцов Ивана, Хижняков Ивана... ХІанз города улицех техкай турпалий цІераш.

Восстани ІотоІаьчул тІехьагІа пачхахьа правительства къиза низаш тІалоаттадир революционерашта, царех дуккхачарна каторжни балхаш де 10—15 шераш судаш йир. Ца лоацийташ, хьулавенна, кІалхарвала вІаштІехьдаьлар са. Шу даьнначул тІехьагІа мара юха ванзар со Ростов-на-Дону.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци йолаеннача хана со пачхахьа эскаре вар. Эпсарашкара дІа-ийккхача тха ерригa полк халкъагахьа яьлар. Москве бІаргавайра сона революце баьчча В. И. Ленин, цо къамаьл деш а хезар. Граждански тІом чачкхбаьнначул тІехьагІа Кертерча мастерскешка (хІанз В. И. Ленина цІерагІа Электровозоремонтни завод) юха балха вахар со. Беррига а лаьрхІача ах бІаь шу совгІа хана болх баьб аз цига.

Кхийна кхо бер да са. ВоккхагІвола воІ Павел фашистски Германена духьала баьа Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа дакъа лоацаш хинав, Берлине дІакхаьчав. Михаил энергетикалла болх беш ва, йоІ Октябрина — инженер-химик. Сай берий барашца вах со, аз персональни пенси ийду. Ленински идеалаш котъяллалца ваьха ираз долаш хет сона се, сона бІаргагу керда вахар, из бахьан долаш Россерча доккхагІча ноахалах бола болхлой лийтан байнеи вахар.

(АПН).

Ростов-на-Дону.

Дувцар халкъа Іаьдалех да

СИЛ СОВДАЬННАРЕХ КЪАСТА ДЕЗА ВАЙ

Эзараш шераш да дуне кхелла, таханара ди вайна бІаргадовлехь дукха хувцаденнад из. Шаьра арепаш хиннача лакха лоамаш латт, оахам хиннача лаьташ тІа хьу яьннай. Цхьан хана вахар кхеххаш хинна гІалаш Іовкъара бесса леста яхача заман тешал этта латт.

Цкъаза мецача берзо санна цІогІа детташ хьовз лоаман мух маьлхара кашамаш тІа бижа дом удабеш. БІаьшераш даьннад гІалгІай къам дІалоладаьраш цига ухка. Херцалуча бердашта я шийца лаьтта удадеш мухалех чуухача чхараштa а магац цар сатем бохабе.

Дукха дитад цар шоай тІехьенна: мотт, эхь-яздел, дика Іаьдалаш. Уж хувцалуш таханарча зІаманга кхаьчад. Ала йиш яц зене дар хІанз а дІадаьннад вайна юкъера, аьнна. Из шийн тІехьарча низаца котдала гІерт, цхьабакъда, цун мурденна овлаш дукха ца говш хадаргда. Из ха хьалхаяккхар вай декхар да.

Цхьан хана лоамарой текъаиха ха дІаьннай, вайнаха деззеш хинна дукха цІейш дицденнад, царна когаметта масса къамий юкъара деза денош да. ХІара къаман юкъе прогрессивни эргалонаш хиннай. ГІалгІай къама юкъе массе хана чІоагІа лоархІаш хиннад эхь-эздел, тешаме новкъостал, сабар. Дукха хаза йиш я укх тайпара кицаш: «Эздело — саг воккхий ву», «Сабар — ялсмалена дІоагІа», «Дына дикал — сухал, йиІий дикал — аьсал», «Тешамеча новкъосто хьагІ йсхаьй».

Цхьабакъда, во хІама хестадеш цІаккха хозаргдац сага къаман юкъе. Дикадар хІара шера лутта а лутташ къама юкъе дус. Водар дале дІадовл, из хьаллувцараш кІезигагІа хул, наха хьаштдац зуламе дар.

Пачхахьа хана хьалдараш даим гІиртаб нах баьде лоаттабе, къамаш шоайла вІашкахехка. Цу хана дениз юхедиса да цхьадола къаманна ца эша гІулакхаш—урдув, даккхар саг йодаяр, пхьа лехилга. Законага ла ца дувгІа гІертараш а нийслу.

Из да дешар массанахьа хІанз а тІехь кот ца даьнцилга, культурни а салоІама а учрежденеш ца тоъилга, школе урокаш яларал совгІа дешархошца классал арахьара болх ца белга, даьшта юкъе общественни болх ца бар. Саго болх ца беш хилча цун мукъа ха дукха хул, цунга хьажа нах ца хилча иззаморг вочун тІехьавоал. Уж ба тІабаьхка хьехархой сувца а беш, тІехьара тІа яппараш ераш, цар корех тІой чудеттараш.

ХІанз лакхе доаладаьча масала овла тахка хьожаргда вай. Школе деша дагІача беро харцахьа гІулакх дича дай тІабех, амма царга хьежаш цхьа-ши бутт баькха беза, саг гуча ца воалаш. Болх беш болчара ца льацача е коанаІарга хьехархо ца вахача царех бІаргтоха вІаштІехьа далац. Цкъаза шоаш ара ца бовлаш, из харцахьа гІулакх даь бер арадайт, саг цІагІа вац алийтар духьа. Е дас е цанас уйла яц из долла хІама бера бІаргагулга. Шоай бер доллаше а хьехархо е кхыбараш бехке бе гІерт уж. Шоашта цІагІа иштта кхетам луш хилча леладергдий бераша тІабаьхкачарца а хІама хьехаш болчарца а эздел?

Юрташка болаш ба лакхерча классашка дІачубаьнна занятеш чакхъяьлча цхьаннахьа дІа-хьа баь, ха йоае моттиг йоацаш тика тІа бахе, шушилгаш киса а ехке баьдеча увттараш.

Доккха зулам ду урдув дахаро, къаьстта кагийча нахаи мехкараштеи. Саг йоалаеш хилча хоза алсамо ахча деза, цхьабакъда наха уйла яц, йиІий даьша хІаьта а, зІамигача саго из мичара да деза. Е йоІ а хилац цу гІулакха йаггахьа мара духьале еш, вешта из цунга хатта а хаттац. Ахчаш дахаро вай къам дукха тІехьатет кхычарна юкъе. Цхьабараша оал дІаденнар юха чудоагІа. Поартал хинна из цІепа юкъе отте а декхар цІен-даьна тІа дисаций? Къонача нускалон мароа шоашта дезар шоаш Іалашдергда, деззача тайпара. Шоай хьинарца даьр дезагІа а да юкъера безам мерзагІа а хургба.

Ахча ца доаккхе саг цІаяйтаргья оал. Из бакъдац. Юкъе безам ца хуле мел дукха ахча даьккхадар аьнна нах шоайла къастаргба. Вай цхьаболча боккхийча наха хІанз а кхетадац ахча даккхаро зулам дий мара йоІан зІамигача саган пайда ца лулга. Цу хьакъехьа сона бакъахьа хетар «Сердало» оагІош тІа мехкарий оаз хозаре.

ГІалгІай саг йоагІача-йодача саг веннача хьисапе хул. Хозаш пайдар хилац, ловзар хилац. Нах доалла декхар дІалуш санна ахча дІа а деле чуболх, ДІатеххача боккхагІчар оал, кагий нах ловзарга къаракъ а мале вІашагІлет, аьнна. Из харц да, кагий нахи мехкарий ворхІе даь хана дениз шоай лоІаме буташ хиннаб, еакъердамал совгІа цига во дар хулаш хиннадац е хІанз а хургдац.

Тоъарда, хІанз хьакъал тІа дахка мегаргда вай, ца деза гІулакхаш леладарах вай кхыча къамашта дукха тІехьадисад. Советски Іаьдало вайна паргІато еннай деша, къаман культура лакхъе. Вай дукха да пайдане, эшаш дола Іаьдалаш. ХІаьта къаман сий доадеча гІулакхашта духьала ца хаддаш тІом лоаттабе беза.

С. ПАТИЕВ,
Наьсарерча № 1 йолча юкъерча школа хьехархо.

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1974 шера 18 январе арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхача шерашка цIена къахьегарах, къахьегаме карагIдаьннарий хам а беш СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

ГОРОД ГРОЗНЕРЧА ЗАВОДСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА:

Акопов Гачик Амазовича — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста фельдшера;

Бочарникова Ольга Петровнана — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора кхерамален техника йолча инженера;

Белкин Александр Максимовича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора столяра;

Борисова Мария Сергеевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста акушеркана.

Вартанян Ашхен Иосифовича — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста, поликлиника филиала заведующена;

Гречкина Ольга Семеновнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста санитаркана;

Голова Мария Петровнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста цергий лора;

Головин Константин Алексеевича — «Грознефтехимзаводы» объединене военизированни газах лоравара отряда отделене командира

Дадаева Кокко Наурбиевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора болхлочоа;

Данилова Ксения Ефимовнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста санитаркана;

Картухова Мария Васильевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста лора;

Калмыкова Лидия Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста йоккхагIйолча медицински сестрана;

Кукоренко Лидия Степановнана — Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерства центральни контрольни-производственни лабораторе болхлочоа.

Кудряшова Антонина Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Карпова Анастасия Васильевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Косенко Родион Захаровича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора оператора;

Лебедева Вера Павловнана — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора насосчицана;

Левченко Евгения Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста лора;

Михнов Василий Ивановича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора оператора;

Моллаев Мовлада — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора слесара;

Маркина Евгения Константиновнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Николаева Валентина Макаровнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста акушеркана;

Ордина Елена Владимировнана — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора бухгалтера;

Омельяненко Клавдия Федосеевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста фельдшера;

Плющ Михаил Захаровича — КПСС Грозненски горкома инструктора;

Попов Федор Степановича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора слесара;

Пустовойтов Алексей Ефимовича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора оператора;

Рыдник Александр Яковлевича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора водозаборни сооруженей оператора;

Симонова Вера Алексеевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Суворкина Александра Александровнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Сапон Анна Филипповнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана.

Селиверстова Мария Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста лора;

Феденко Семен Ивановича — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора слесара;

Фурсова Елена Петровнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста дворника;

Фомин Михаил Николаевича — «Чечингсельстрой» треста № 921 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна мастера;

Хачатурьян Анна Богдановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста болхлочоа;

Хижняк Анна Андреевнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста медицински сестрана;

Чечина Ольга Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене производственно-товарни контора болхлочоа.

Щеткина Мария Ивановнана — «Грознефтехимзаводы» объединене медсанчаста лора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
27 сентябрь 1975 ш.

НОВ. А. И. КУСКОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ РАЦИОНАЛИЗАТОР ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Мехкадьтта скважинаш йоахача хьинарен беркатен рационализаторски болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни рационализатор яха сийлен цIи лойла **КУСКОВ Александр Ивановича** — Малгобекски бурув тохара балхий управлене технологически отдела начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 27 сентябрь 1975 ш.

НОВ. П. М. ХОРОШИЛОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дукхача шерашка партийни органашка беркате болх барахи ваьча дийнахьа денз шовзткъе итт шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **ХОРОШИЛОВ Павел Максимовича** — КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела инструктора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

НОВ. И. Д. ЗИНУРЬЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дукхача шерашка партийни органашка беркате болх барахи ваьча дийнахьа денз кховзткъа шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **ЗИНУРЬЕВ Ибрагим Джанурьевича** — халкъа тIахьожама Грозненски городской комитета председателя.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
27 сентябрь, 1975 ш.

ХЬАЬНАЛА САГ

ХIара Iуйрийна малх хьалбалалехьа кхоалагIча микрорайоне, дукха ха йоацаш хьалъяь яьннача кхо бIаь бера лаьрхIа йолча берий комбината коа юкъе гIолла лелаш хул ха яха саг. Ше цу комбината да волаш санна, деррига доккхача ковнга, цига хьалдаьча кхыча зIамигача гIирсашка хьалхагIе а хьеже чакхвоал из. Дукха ха ялалехьа ший «боахамга» гобаьккха хьежий йистевоал воккха саг. «ХIанз цIаваха мегаргва хьона» аьле дIавохийт но цул тIехьагIа берий комбинат лораеш ваьгIар.

ХIара оршотдийнахьа, сайрийна пхи сахьат даьлча планерка дIайолалу ПМК-921. Цига гулду массаволa прораб, кхыболa кулгалхой. Цар дувц цхьан кIиргIа эггара хьалха кхоачашдаь чакхдаха дезаш дола балхаш. ГIишлош хьалъеш дерглолча цу балхашта юкъе ца хьоаеш йисац берий комбинат а. ГIишлошъераш из хьалъяь йистебаьннабале а, цхьацца дола новкъостал де дезаш ба уж цига оборудованиш дIаоттаеш а кхыдола гIулакхаш деш а. Цу комбинате моллагIа де дезаш дола гIулакх планерке багIача кулгалхоша хьоахадича, хьахозаш хул цар шоайла дIа-юха яхараш: «Элмарзийга дIаала, Элмарзийна хов шоана цига фу де деза».

Из цIи йолаш вола саг ца вовзачоа хсталургда Элмарза ПМК кулгалдеча нахах саг ва аьнна. Из ештта дац. Планерке багIача кулгалхоша из саг шоашта дукха везаш хилар хьахьоккхаш Iимерза цIи йоахар ва мутIарера сий дола болхло. Из ва Ахриев Поше Элмарза.

ЗIамига а воккха а цхьа сac вац ПМК-921 Элмарза ца вовзаш, цун сий ца деш.

— Мишта вIаштIехьдаьннад хьа, Элмарза, массаволча сагага хьe йоархIийташ, иштта тIехдика балха толамаш даха? — аьнна аз шийга хьаьттача, цецваьлча санна сона хьабIара а хьежа, цхьа безаме велакъежар, ше сога фу аргда а ца ховш дIавахар из.

ТIаккха цунна хьалхара сона жоп делар цун маьлхон шелалои сома а даь тIера цIока ийттIача кулгаша, Iаьржъеннача юхьмараша, цун дегIаца доахкача дунеи хозача гIулакхаша: эхьо, эздело, сабаро, денало, хьинаро.

ГIишлошъераш сихбенна из берий комбинат хьалъеш боахкача хана хастакаста со водар цига. Эггара хьалха са цига бIарг кхеташ вола саг Элмарза вар. Бел бе йоаллаш лаьтта оаххаш, е кирпишкаш йотташ, е кхыдола балхаш деш воаллеш хулар из.

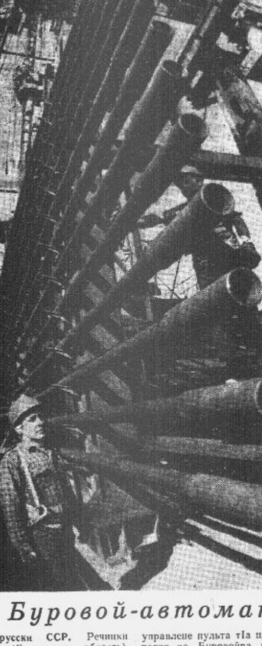
Нагахьа санна прораб дIаюха ваьнна объекте воацаш моттиг нийсъелча, бе беззача тайпара болх байт Элмарзас балха баьхкача гIишлошъерашка. Ше дийша веце а, цирга болх мишта байта беза ховш ва из. 1963 шера денз болх беш ва Элмарза ПМК-921. Цу дIададахача шийтта шера дикка гIишлош хьалъеча эшаш йола говзалаш Iомаяь хIаман дика зем боаккхача Элмарзас. ХIаьта ше хила везача хана плотник а хиле дIаотт, кирпишкаш йотташ моллагIа пенаш хьалдеча хана каменщик а хиле дIаволда, лард йотта езаш моттиг нийсъелча бетонщика гIулакх хьаэц, кIоаг баккха безаш хилча бел хьабе а елле лаьтта ахка дIаотт. Кхы а гIишлошъерашта эша тайп-тайпара говзалаш Iомае вIаштIехьдаьннад Элмарзий.

Дикка ха яха саг ва из. Кховзткъеи вурийтта шу даьнна Поше Элмарза тахан а зIамига саг ше волаш санна нах хьоагаш кадай дегI лелалуш ва.

Цо балха толамаш дахарах Ленински юбилейни медаль еннай, дукха сийлен грамоташ тийннай, ахчан премеш хьежаяьй, Грознерча микрорайоне кхо цIа дола квартира еннай Элмарзийна.

Укх нийслагIча пятилетка тIеххьарча шера шерра социалистически яхь а йоаржаяь XXV партийни съезда накъабоагIа ПМК гIишлошъераш дIабахача бархI бетта гIишлош хьалъяра план кхоачашъяьй генподрядах 103,5, шоай низаца 109,5 процент. Уж толамаш доахача дикка дакъа лаьцад Элмарзас а.

С. АУШЕВ.

Буровой-автомат

Белорусски ССР. Речицки районе (Гомельски область) «Уралмаш-125а» яхача автоматизированни установка болх мишта бу хьажа болабеннаб. Буровой-автомата берригача балха кулгалдеш, цигара дIа геттара гаьна хила йиш йолча управлене пульта тIа цхьа оператор ва. Буровойра дежурни смена 15 сагах латташ я — массаза хулачарех ахаш.

СУРТА ТIА: автоматизированни буровой.

И. Юдаша сурт.
ТАСС фотохроника.

НОВКЪОСТАШТА Л. Г. КРАСНИЦКАЯНА, А. Н. МУХОРТОВАНА, Р. Н. ТИМОЩЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Дукхача шерашка партийни органашка беркате болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла:

КРАСНИЦКАЯ Лилия Георгиевнана — КПСС обкома яйгачеи кхачани промышленностеи торговлеи отдела инструктора;

МУХОРТОВА Анастасия Никифоровнана — КПСС Старопромысловски райкома шоллагIча секретара;

ТИМОШЕНКО Раиса Николаевнана — КПСС обкома Iилмаи дешара заведенейи отдела заведующена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
27 сентябрь 1975 ш.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене специализированни СМУ-10 массане лоархIаши сийдеши ва монтажникий бригада бригадир, къахьегама ветеран, къонабараштa хьехам лур Цечоев Иналкъай IабдулХьамид. Укх пятилетка шерешка дукххаза вIаштIара даьиттaш цIеноw хьалдеттад цун бригадас. ХIанзлехьа ший пхеа шера задани дикка тIеххоачаш а яь тIайоагIача пятилетка календарагIа къахьегаш я цун коллектив. Цу бригаде йоккхагIа опыт а йолаш цикагIа лоархIачарех ва коммунистически къахьегама ударник, «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха знак леласр, воккхагIвола монтажник В. Графов.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир I.-Хь. Цечоеви воккхагIвола монтажник В. Графови шоаш бе безача балхах лаьца дагабоалаш ба.

А. ПАНОМАРЕНКО сурт.

Хь. ОСМИЕВ

«СО ВАЬГАР»

ДУВЦАР

БОЛХ дика барах белгалваьнна волча цхьан жа-Iунах газета очерк язъе дагахьа совхозе вахавар со. КIирандийнахьа делкъийга дIакхаьчар со жа-Iу вахача юрта. Совхоза директорах а парткома секретарах а дIакхийтача хайра сона: цу дийнахьа сайрийна пхи сахьат даьлча совхоза болхлой собрани хулар. ХIаьта аз очерк язъе лаьрхIа вола жа-Iу Темаркъа укх юртара иттех километр гаьна желашка вар. Сай гIулакха дагаваьлар со совхоза кулгалхошца. Оаха тоадир: со собране хулга-а, из чаккхъяьнначул тIехьагIа, директор лелавеча шоферо со жа латтача дIавугилга а. Из бийса Темаркъийца цхьана йоаккхилга сай дагахьа чIоагI а даь, араваьлар со директора кабинетера.

Пхи сахьат дала гаьна долаш хьааха болабелар нах. Арахьа юха а ца сецаш, боагIашехь а клубе дIачу а ухаш, цига шоашта журналашка хьежаш а, газеташ дешаш а бар кагирхой. ХIаьта къоеннйи ханна нийсбенна къонахийи коа кIарцхала Iийне латтача дIаьхача гIандаш тIа багIар, духь-духьа беш бегаш а болаш. Цу юртара нах чIоагIа бегаш болаш ба, аьнна, хеза вар со хьалхе а. Дукха болгал а ца воалаш, юстаро Iохайра со цар къамьлаш хозаргдолаш. МассагIа дувцар цар! МассагIа футтарвора!

Дика кхехна а яь, доккхача оаркхо чу котам а, хьонка берхIа а жувра хьалтIамаш а хьаоттадича, зIск яьгIача меттера хьалаьца котама корта бе а белла, из корта IотIаIетташ «хьаьи а еш», еккъа хьалтIамаш юаш БейсагIар ваггIашехь а цун сесаго бIарчча котам яар дувцаш «гIоггIе» нах белабеш вар цаI. Ше догдоахаш йола йоI хи тIара йоагIаш яйча, цунна куралаш е дагахьа говр хьовзае а венна, доакъазалла говр бартал а яха Iакхийтта, Iайха хьай ност мишта йийра дувцал тхона, яхаш, «дегалча» Къурейша тIагIерташ бар цхьаькхаш. Хий малийта, аьнна, журал хьа а яьккха, кортамукъа хи тIа Iолаьлла говр пхьегIа тIа багIача наха, шоашта сакъердам баккхар духьа, цIогах тиша ведар а йийза из говр чуяхийтача, цхьатарра шалташ а яьха арахьийлха хинна Сьме къонгаш дикача артисто мо шо-шоай оамалашца бусташ воаллар кхоалагIвар. Ер эздийча тайпан яц, укхан ноанохой дика бац, ер лакха я, вож лоха я, укхан корта кера ба, вокхан бIаргаш сийна да, яхаш цхьацца лоадам боаца бахьанаш а доахаш, цхьанна мехкарех ца вашаш ха тувла а ялийта, мехкарий дегашкара ше Iовежачул тIехьагIа, шовзткъара ваьннaчул тIехьагIа Iовдарха доаладаь маьра тIехкарашка гIолла мара ца доагIа нускал футтардеш вар цхьаькха. Иштта кхы а, кхы а, кхы а.

ТIеххьара а, собрани хьаелля ха хьа а этта, чудувла, аьнна, хоам а хинна, берригаш а клубе дIачубахар, шоай чакхдаланза диса къамаьлаш болххашехьа дIахо а деш. Царца дIачувахар со а.

Пхьера ханна чаккхъяьлар собрани. Дегашка дикахетар долаш, балха тIехь котало йоаккхаргхиларах бIубенна болаш шо-шоай цIеношкахьа лестар болхлой, улицашка сийрдалелхар гIаьлений цIераш...

ТХОВССАРЕ а Темаркъа волча дIаваха а бийса цига яккха а лаьрхIа со волга хейча, кхайка хьа а вийха, шоферга аьлар совхоза директора:

— Ахьмад, ер корреспондент вай желашка дIавига, Темаркъа волча метте. — ТIаккха сона хьатIа а вийрза хаьттар: — Кхоана фу хана тIехьаяйта езаргья хьона машин?

— Малх лакхлушшехь а. ВорхI-бархI сахьат даьлча...

— Иштта из дергда Iа, Ахьмад.

Со дIавахар.

Пхьерел тIехье яр тхо желашка дIакхаьчача. Тхо юртара арадоалача хана, доккхо даьккха паста дакъилг мо, сигала оллабенна илла бутт а хIанз чубиза боацаш бар, цхьабакъда, лаьттара гIулакхаш тахха доаххаш санна, чот йоацаш дукха селкъий дар лакхера чухьежаш. Юхе гIолла лодаш хий а долаш, цхьан лоаман бухе дIатоIаяь яьча картал чухьнахьа дийша дадар жа, саьгIаз Iувшаш санна, юкъ-юкъе нух а хьекхадеш. Баргал а теха баьца тIа дIахийца Темаркъий говр чуйийна яжаш йоаллар. Докъаденна пиухаш дIатIатувсаш юкъ-юкъе сийрда а йоахаш, арахьа йийзача цIера юххе, ши ког кIал а болаш, горахайна вагIар ханна нийсвенна саг. Из жа-Iу Темаркъа вар.

— Бийса даькъала хийла хьа, Темаркъа!

— Маршалца дахалда шо. Шун а хийла массе ха а даькъала! — аьлар Темаркъас, ваггIачара сихха хьал а гIотташ. — Хьалувла, Iоховша цIерага!

ВIаши хаттараш даь даьлча сагота ва ше аьнна, шийна пурам а дийха, шофер юха цIавахар. Из къайлавоаллашехь, Темаркъа кхайкар: «Султа-а-н!». Ткъаь иттех метр гаьна дагIача кIир техача кIайча цIагIара ара а ваьнна хьатIавенача зIамагIага алхха цхьа дош мара аланзар Темаркъас: «Пхьор». ЗIамига саг юха цIагIа чувахар.

Се малагIча гIулакха венав дIахайтар аз. Наг-нагахьа аз хаттар а деш, цIера сердалагIа сайна керт-кертагIа хета хIамаш сай блокнота тIа аз дIа а яздеш, дукха дийцар сона Темаркъас. Алхха ший балхах, ший вахарах дийца ца Iеш, шоай совхоза дерригача гIулакхех а дийцар цо. БIайхача малхо мийрна а хьекхача михо хьийна а, болат мо, дегI чIоагIденна а можахмекхах кIай чо балянза а волча цу къонахчо, мадарра сурт оттадеш, бовзийтар берригa шоай боахам, денгара денга из боахам тоабеш боахка хьаьнала къахьегамхой...

Тхьовра клуба хьалхашка баьгIача къонахаша дийца БейсагIара хьалхашка оттадаь хинна оаркхув сона дага а дохийташ, лохигача истола тIа оттадаь докъадаь кхехкадаьча устагIан дулха оаркхув а дахьаш, аьта маькх а яхьаш хьатIавера Темаркъас Султан яьха зIамига саг. Чам болаш из пхьор дийа даьлар тхо. Султан пхьегIаш а ийца юха а цIагIа чувахар.

Очерк язъяра цунгара мел эшар се хайна ваьннaчул тIехьагIа дезал хаьттар аз Темаркъийга.

— Сесаг мара, кхы дезал бац са, — аьлар цо доккха са а даьккха. — ТIехье хиниаяц... Хиниаяларе дика-м яр... Фу дергда...

Гонга гIолла йоагIача баьцалла гарахь а ваьнна уллача аз: «Кхы хIама дий хьа ала?» аьнна хаттар дича, кIирвенна сона бIарахьежаш а ваьгIа эккхийта аьлар Темаркъас:

— Сох язде ма воаллий хьо... Со лаьца ваьллалга хоI хьона?

— Лаьца ваьллалга? — из сона вIалла дага ца хиннар дар.

— ХIаа. Гаьнара хIама-м да из, хIаьта а цхьа шу суд а яь лаьца ваьллав.

Геттара чIоагIа лайра сона цу деша духтIавалар.

— Дувцал сона из, Темаркъа. Мишта хилар из? Фу даьдар Iа?

— Ма деха, — аьлар цо. — Хьаштдац. Сенна кегаергъя вай уж нувхаш.

Аз кхетадечох, тIехваьнна дика, хьаьнала къонах вар сона хьалхашка ваьгIар. Иштача саго эулам даьд аьлча, из суд яь хиннав аьлча теша магацар. Цудухьа, цхьаккха хIама къайла ца хьош, ше мадарра хьадувца сона из, аьнна, юха а тIагIетар со Темаркъийна. Из раьза хилар.

— Хьона иштта ловш хилча, дувцаргда-кх аз хьона из, — аьлар цо. ТIаккха геттара хоза борд-бордагIа вела а къежа тIатехар цо: — Цхьабакъда, цунах цхьаккха хIама дIа ма язделахь...

— Воаш пунах теше а ца теше а, — дIадоладир Темаркъас ший къамаьл, — цхьа хIама да вай оалаш: кхоллашехь а шийна дала диллар мара де йиш яц саго. ХIаьта дегIар, Iа фуннагIа дувце а хиланза дарrдац, оал. Иштта хилча-м сенна дувцар Iа! ТIаккха-м цхьанна воча хIамах лоравала везаш а мича хулар саг. Нагахьа санна из бакъдаь хьайийцача-м, ше мел даьча вонашта боагIа бехк далла дIатIа а билла, Iадда Iийча воалаш ма хуларий, мелла бIеха хIама даь зуламхо а. «Иштта дегIа хиннад из!» Ма атта хургдар зуламий наькъа тIа баьниарашта!

Алхха дыно хьаллоаттадеш дола цхьаккха дош доацар из долга хов хIанз массанена а. Ха-зама иштта я. Халкъа хьаькъало кхыча бесса кхайкаду: Iанне а ца Iийначоа догIане а ца дегIар хиннад. Деш волчун — Iайийад, ца дечун — дайнад. Фийг дIа ца бийча гIадам тIадаьннадац. Дуккхача хана денз со тийша ва цхьан хIамах: мехка а наха а пайдана хургдола дика хIама деш волча саго из цо ше вяза саг хиларах ду, хIаьта моллагIа во хIама дечо — ше эсала хиларах ду из.

ХIАНЗ аз хьона дув царгда, новкъост корреспондент, се зIамига волча хана хинна цхьа хIама. Из тхьовра аз мааллара, догIарах хиннад е кхыча бахьана хиннад Iайха уйлаергья Iа. Хьа-хьайца хье цхьаь ваьгIаш.

Цу хана а, хIанз санна, юрта боахаме кагирхошка дукхагIа товш хиннараш механизаторий балхаш дар. Техника кIезигагIа хиларах хургдар из, хIанзчул а дукхагIа товра. ЧIоагIа сийлахьа бар шоай болх дика лелабеш бола говзанчаш — механизатораш: трактористаш, комбайнераш, шофераш, иштта кхыбараш. «Болата дына нувр тиллай цу хьанехко-м!» — оалар юртахоша, вовзаш волча тракториста цIи а яьккхе.

Са доакъазала, со царех цхьаккхе а говзал йолаш вацар. Сох тарра дегIаца низ болаш а ханна къона а волча сагага ца товш болх бар банза ца а воалаш аз беш хиннар: колхоза Iажий беш лораеш хаьхо вар со. ХIанз санна совхоз а йоацаш, колхоз яр цу хана тха юрта. ХIанз-м, хьона гуччa бесса, къаьвеннача хана-м сога а товргбар из болх, цхьабакъда, цу хана тацар. Ха тIа гIолга къоаночун болх лоархIар массане а.

Вай иштта «Iажий беш» оале а, Iажел совнагIа, кхы а тайп-тайпара сомий гаьнаш ягIар цу йоккхача беша: кхораш, хьачаш, гIамгIаш, тиркаш, боалаш.. Шерра-шера, ткъоврош кагъяла мо, дика латаш а колхоза дукха пайда луш а беш яр из.

Ткъаь итт шу совгIа ха яьннай цу хана денз, хIаьта а, тахан хилча мо, шаьра дагадоагIа сона наха белам а болаш,сайна белхам а болаш, дибийса далалехьа са вахара никъ толхабеш хинна из хIама. Сона кхаьчадале а, вай дезараштa а вайна безараштa а кхы тIа ма кхоачалда цу тайпара гIулакх!

Аз се а везаш, сайна а езаш саг йоалаяь кхоачаш цхьа бутт а балалехьа, цу аз йоалаяьча кхалсагах цхьанне а — цIен дезалхоша а е арахьарча наха а — «нускал» мара, «сесаг» ца оалача хана бувваьккхар со дас-нанас. Аз ха ду беш йолча оагIорахьа юрта йистте тхона тхоашта къастта ков-карт а нийсдаь. Ковкарт аьлча а бIарг ма хилба цунна. Цхьа бахьан дархх. Боахама эггара саг сутарагIа хула ха яр согеи са нускалгеи хиннар. Боахам тIа накъабаргболаш муш ба мотташ, тIаккхийтта новкъара бIехал хьайийцаб керда бувваьннача саго, яхаш вай даьша белгаьъяьха ха яр из.

Цкъа цхьан дийнахьа сайна хIама кхалла дагахьа малх лаккхлушшехь а бешара со чувеча гIанагI а набарагI а дага ца хинна хIама дайра сона. Эггара хьамсарагIа вола дезалхо велча санна, делхаш дагIар са къона нускал, жагI санна бIаргех Iоухаш хий а долаш. Къайлахьоргдац аз, хьо вахалва, из сурт бIаргадайча дог-м са сай а чIаьхкар, хиннар фуд а халехьа. Со-м хIанз а ва кхалнах белхаш хезача дега новкъа хулаш.

— Фу даьд хьона? Мала веннав вай? — хаьттар аз сай нускалга, цун балам тIа кулг а дилла.

— Саг веннавац, — еэаьла йоаллача кепехьа юхадерзадир цо са дош, аз IотIадиллача кулгах ший балам мукъа а боаккхаш.

— ХIана елх хьо хIаьта? Таьзет а дилла хIана ягIа хьо? Доккха хIама ма-дий Iа дер-м.

Цхьан юккъагIа ший саматтадайташ а яьгIа, йовлакхаца бIаргех хиI дIа а даьккха, «аз яхар, сона Iаткъар Iа а кхета ца дойя, мича гIоргъя со, хьанга кхайкаргья?» аьлча мо, геттара гIийла-миска сона бIара а хьежа, эккхийта аьлар цо:

— Вай маца хургда нахах тарра дахаш? Сона фу даьл? Со хIана хьег массанех а?

— Со-м мича кхет хьо ала гIертачох, Iа дувцачох.

— Хьай лоалахочун Гире цIагIа дIачувала хьо. ТIаккха ховргда хьона со фу ала гIерт, аз фу дувц.

— Айя, фу хиннад цига? — тIаккха а кхетадалзар аз цо яхар. — Фуд хьона къувлар?

— Эггара толашагIа йолча хIамаех «тIанг» аьнна хьалдиза латт Хьавай цIеноw.. Из фу даьр я сол тIех?

— ХIама даьр а даьра яц. Аз цунах хьа цIаза цIелг а лург ма бацар, хьона бокъалдар дезе. Цхьаькха-м да, дукхаяхарг: вайга, Гираьрга санна дуккха ахча дац...

— Из ма дий сона эггара новкъагIдар: вайга хIана дац, царга мо, дуккха ахча?

— Цун ший-ший наькъаш да...

— Сай дацар аьна-м сатохаргдар аз, цхьабакъда, цхьаккха хIама сайл тIехбоацача наьха дола а долаш сай ца хилча сатоха магац. Са яхь яц мотт хьона нахаца?

— Дом Iоабелга мара, фуд даьллахь Хьавай цIагIа доахкача кIувсаша дер? Сенна эш уж?!

— Сай уж хулдалара аьнна дага даьра дохаргдацар сона, нагахьа санна Хьавай уж деcаре. Яхь я из, нахацара яхь...

— Из яхь яц, хьагI я.

— ФуннагIа Iа цунах оале а, наьха дар сай а ца хилча сона ла магац хьона.

ДИККА дIаьхделар тха шинне къамаьл. Цунна тоам хургболча оагIорахьа, вай а хургда кастта воашта мел эшар долаш, яхача маIане дош а аьнна, тIеххьара а, халла тейир аз цIен-нана. Цул тIехьагIа сай кулг-юхь а дилла, кулгах йовлакх хьоkхаш со латташ са цIи а яьккха, арахьара чукхайкар цхьа къонах:

— Воа, Темаркъа, цIагIа дий шо?!

— ЦIагIа да! — аьнна юха а кхайка, со дIаараийккхача, вIалла дагавоаца хьаша вар наIарга лаьттар. Цхьан хана тха юрта ваьха а укх тIеххьарча шерашка гIалий тIа вахаш а вола Хоасбот вар из. Тха цIенах лоадамбоацаш гаргало а йоаллар цун. Са даь шучан тайпагIа хулар из.

Беззаме хьаша тIа а нийца, «хьаьша хьамара» яхар мо, фусам-нанас дика даа хIама а кийчдаь дагIаш, къамаьлах хьахайра сона; ший ноанахой ГIушлакъий наькъен болча хиннавар Хоасболт из бийса йоаккхаш. Селла Iурре гIетта из се волча сенна венавар хац сона.

— Даьллахьий ма-дика хет сона, Темаркъа, иштта могашмаьрша а волаш хьо бIаргавайна а хьона дика фусамнана нийсъенна а. Гой хьона, мел сиха кийчдаь а чам болаш а да вайна хьалхашкара даа хIама. Кхалсагах далла дезача гIулакхех керттера цаI да, Темаркъа, кхача чам болаш кийчбе хар. Ираз долаш саг хиннав хьо.

Сайна говр-етт делча мо гIадвахар со цо иштта сай нускал хоастадича.

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа).

КХОАНА—ХЬЕХАРХОЧУН ДИ

СКУНДРИК ВЛАДИМИРА ДЕНАЛ

Массехк шу хьалхагIа Сийлахь - бокхача Дай-мехка тIема инвалидий республикански госпитале вайзар сона Скундрик Владимир Петрович. Човнашта кIезиг - дукха дарба дайта венавар из цига. Протезаш йоахкаш, ше воллашехьа а, хийцца лелар из коридора чу гIолла, хIаьта цуй вахара истори дайзачул тIехьагIа со чIоагIа цецваьлар.

1942 шера 11 августа 17 шу мара даланза зIамига саг вар Скундрик Володя. Цу дийнахьа эскаре гIулакх де воъаш вар из. Фронте бига кийчбаьча кхыча комсомольцашца цхьача гIаш Гудермессе вахар из. Цига латтар гIирсаш ду батальон, вай тIема самолеташта аэродром хьалъеш яр батальон. Цхьабакъда фронте ца кхаьчача сатуврг долаш вацар Скундрик. Юххера а кхоччаш хилар цо лийрхIар. Массехк ди даьннача гIолла Волховски фронте вар Скундрик. Гобаьнкха тIом бар, Ленинграда гобеш латтар. Цхьа кIеззига ха яьнначул тIехьагIа Ленинградски фронте тIом беш вар Скундрик.

Циггача эггара хьалхара лоархIаме тIема задани лу цунна. Подразделене комсорга Скундрик Владимира командиро тIадулл наступлене еш болча вай бIуна хадданза дов арадеш латта моастагIчун дзот эккхийтилга. Штурмовой группа вIашагIъеллар 25 саг юкъе а волаш. Из ди дагадеха цо дувц:

— ТIема хьалхарча юхьигигара ши километр гаьна яр моастагIчун дзот. Бийсанча дар из. Штурмовикаш текхаш тIакхаьчар. Цхьабакъда немцаша, тхо хо а денна бIарг хьа ца лоkхийташ дов доладир минометаш етташ. Тха группах дийна висараш ши саг мара вацар. ШIаьхха чIоагIа лазар ховделар сона, сакхетам чура ваьлар со, хIаьта юха сакхетам чу веначул тIехьагIа кхетадир аз кулга, кога, хьаьна, букъа-тIехка човш яьлга.

Хала човнаш хинна вола комсорг вIалла дIалелалуш вацар. ХIаьта а, лазара са а детташ, текхаш шоай бараш болча юхаваха низи къонахчали хилар цун. Текхаш кIеззига дIахо вахача, юха а сакхетам чура воалар. Иштта из лелаш дIадаьлар кхо ди. Цул тIехьагIа вай санитараашта кора а ваь, госпитале воалаваьв из.

Леча дIакхоачавеш хиннача човнаша шоаш хойолийтар. 14 операци яьй лораша Скундрика. Цхьан шераи ах шераи госпиталерча менге тIа иллав из. ЗIамигача сага дарба де чIоагIа оарцагIбаьлар лораш, хIаьта Iоажала футтаройна из ца леш а висар. Цо дувц:

— Со моргаш бадар соца цхьан палате. Цхьабарий когаш дIадаьхадар, шоллагIчар — кулгаш. Сен уйла йора оаха цу хана? Цхьаннена а эшаш хургдац вай, дIахо фу даь дахардхьогI вай, тIом сецачул тIехьагIа, яхаш. Самукъа доала уйла дег чу йолаш цхьаккха а вацар!

Цкъа Володя иллача палате хьачуяьлар сакъердаме, самукъане йоI. Дуккхачарца къамаьл де эттар из, дог ма эккха, деррига а дайна дIадаьннадац хIанз а, яхаш дог тешадора цо. Циггача цхьаьне дег чу вас йолаш аьлар цунга:

— Хьопа-м фу хала да! Хье унахцIена я. Когаш, кулгаш бIарча да. ХIаьта тхо мича гIоргда хIанз?!

Циггача ший когаш хьахьекхар тхога йоIа. Когашта метта протезаш яр цун. Доарахошта цо дийцар атта доаца шчй истори. Дийтта шу даьнна хиннай из, поезда кIал я иха цун когаш даьхача хана. Цхьабакъда цо дуненах дог дилладац, дIахо дийшад школе, пул тIехьагIа балха яхай. Цудухьа юха а ирзах дизза, сакъердаме а хинна дIаэттад цун вахар.

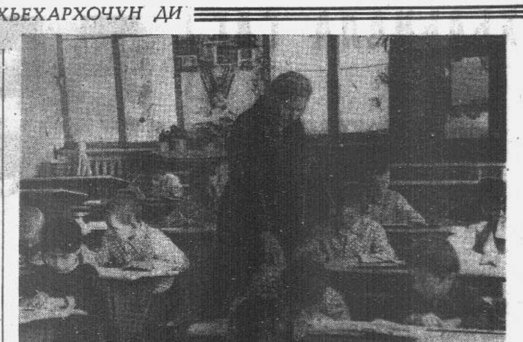
Хозачен низ болчен йоIаца из къамаьл хинначул тIехьагIа уйлаш е баьлар дуккха барзш. ХIаране дог эттар сихагIа госпиталера ара а ваьнна, шоай моттигашка цIаваха.

1945 шера мара араваллийтавац госпиталера Скундрик Владимир. Цу ханале протезаш а йолаш, царца лела Iомавенна вар из.

— Грозне цIавера со. Са йовхале а йоакхо еш а хилар гаргара нах, хьалха соца школе деша баьгIа кIаьнкаши йиIигаши, — йоах цо. — Царех вар Безъязычный Владимири Шмелькова Ярославеи. Педагогически института студенташ ба руж. Уж бар сона тIехьшефтсво лелаелга вIаштIехьдаьккхараш а. Сох а студент ве тохабелар уж, цудухьа со институте деша а вахар.

Институт йисте а яьккха, педагога диплом бе деллар Скундрик Владимира. ХIанз № 48 йолча школе хьехаш ва коммунист Скундрик. Геттара чIоагIа раьза ва из ший профессено. Школе хьалтеха стенд доал. Цу тIа доахк тIем тIа дакъ доацаш хиннарий сурташ, царна юкъе да. Скундрик Владимир Петровича, хьехархочун сурт а.

С. ВОРОНИН.

Ткъаь ворхI шу да Чиниллина Антонина Николаевна хьехархо йолаш юххьанцарча классашка болх бу. Цу юкъа йоккха опыт Iоаьй цо, ший балха еррига къайленаш ейзай. ХIаьта Веденски районерча № 8 йолча школе-интернате цо болх бу ялхайтта шу даьннад.

Къоначa хьехархошта эшшача новкъостал деш, хьехам луш хьайоагIа педагогически балха ветеран А. Н. Чиниллина.

Цо хьийга къа дуккхача совгIаташца белгалдаьккхад. «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархо», «Халкъа просвещене отличник» яха еза цIераш лелаеш я Чиниллина Антонина Николаевна. ХIаьта дикача гIулакхашца уж еза цIераш цо бакъ а ю.

СУРТА ТIА: Чиниллина урок луш я. А. КЫЧИКОВА сурт.

8 «А» КЛАССИ ЦУН КУЛГАЛХОИ

Наьсарен районе СурхотIарча юкъерча школе 8 «а» класса Муцольгова Исраила Iашат кулгалдеш йола исйлагIа шу да.

ДIадаха шу цу классе тIехдика дешаш 8 сагои дика дешаш 11 сагои чакхдаьккхар.

— Бераш деша доладеннача шера дениз цхьаккха а чу ца вусаш хьадоагIа тхо, — йоах Iашата.

Къоначa хьехархочо царна хьех эрсий мотти литературеи гIалгIай мотти литературеи.

ДIадахача шера Исраила Iашата классерча бераша хьалхара моттиг яьккхар районни хьажаре. Цига дакъа лаца уж кийчбир школе йоккхагIа йолча пионервожате Аушева Зинаси класса кулгалхочои. Шоай кулгалхо дукха еза берашта, раьза ба уж цунна. Дахача дешара шера цу классера Нальгиева Марем Грозне № 15 йолча школа-интернате деша яхаяр. Укх шера юхаенай из. Городе хозагIа а майий, хьо хIана енай юха аьлча, цо йоах:

— Со юха яра хьалхара бахьан сай класс, сай новкъостий болча юхаяр духьа лар. ТIаккха из класс сона а са классерча берашта а езаллийтар тха еза хьехархо Исраила Iашат я.

Муцольговай а цун класса а дешара иштта дика толам балар цхьа хало йоацаш хиннадац. Цо ший классерча дика дешача берашка во дешачарца болх байт, хIаьта ше а даим ший предметаш меттел, математика, физика, истори, иштта кхыдолча предметех тIехьадусача берашта занятеш йистеьнльча хьехаш хул.

Цу дерригне хьахьокх хьехархо ший болх дукха безаш, берашца болх бе ховш а хилар. ХIаьта из професси хержа Муцольгова дехке а яьнна яц. Юкъерча школа курс чакхъяьккхалца ший класс дIа ца хеца лаьрхIа я из.

1974 шера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университет чакхъяьккхай Муцольгова Iашата.

Х. ГАГИЕВА.

«СО ВАЬГАР»

(Йистедоалар. Долалур III-ча оагIо тIа).

— Цхьаькха-м да, Темаркъа, — аьлар цо, — са цIагIа гIолла дIа-юха хьежаш вагIаш цхьа юкъ а яьккха, — хьа цIен че иштта яьсса хиларах тамаш ю аз. ЦIен цхьа оагIув хьаллаьца хIамаех йизза латташ гардероб яц, пенех хьалтеха доахкаш а нийнаш тIа Iотайса дадаш а кIувсаш дац. Из оагIув ледара хет сона хьа.

«ЦIи яйла хьо балха даь хIанз, — аьнна хийтар сона. — Човна тIа тух тассар морг ма дий са цIен-нанна-м хIанз укхо дувцар». ХIаьта хьышо ший къамаьл дIахо дора:

— Аз хьо сай гаргара саг а хеташ ях хьога, — хьехар де хайра сона Хоасбот: — доацаш хиларал дикагIа долаш хилар да хьона. Цхьан алапех ваха хала долаш ха я ер, кхы тIакхеташ хIама ца хилча. Кхетий хьо?

Со сакхе ваьлар сай хьаша ала гIертачох. Аз кхетадечох, къовлдеш хила веза саг, яха маIан долаш къамаьл дар цо деш хиннар. Цкъарчоа са безам хиннабар наьха мо човха а ваь из эккхаве, цхьабакъда, цу ханна, са дорхал дикха кIаьл а еш, сона духьатдера цхьа-ши сахьат хьалха делхаш даьгIача сай нускатa сурт, дагадехар цо кодалаьр: «Вай маца хургда нахах тарра дахаш?... Со хIана хьег массанех а?»...

—Темаркъа, — юха а йистхилар сога Хоасбот, — витаминаш яхараш фуй хой хьона?

— Хац даьра сона-м. Фуй уж «фитаминаш» яхараш?

— «Витаминаш» ала Iа, харцахьа цIи а ца йоахаш. «Сигала морх йоацаш догIа делхарг ма дац, дег тIа бала боацаш бIарг белхарг ма бац...» аьннадеций, Темаркъа, поэте? Цунах тарра, ужаш ца хилча сага дегI лерттIа дIалелаьргдоацаш хIамаш я витаминаш. Лер воаккха молха я ала мегаргдолаш, селла лоархIамера хIамаш я. Сага дегIах моллагIа лазар кхийтача цу лазара духьалъотта а из эшаде а дегIа низ дIакхачац кхоачам хилдал витаминаш ца хилча... Иштта лоархIаме уж витаминаш хьога шортта я, Темаркъа. Iа лораеча беша сона сийсара бIаргаяйна Iажий а кхорий а элаш — уж я хьона бакъйола витаминаш. Хьаштдале, царех хьахургда ахча а.

— Мишта ахча хургда? — ийкхар сога. Вайга, Гираьрга санна, дукха ахча дац, из аьлча, нускало сайга аьнар юха а дагадехар сона: «Из ма дий сона эггара новкъагIлар: вайга хIана дац, царга мо, дуккха ахча?»

— Iажех ахча мишта хургда, яхаш, хеттий Iа? — аьлар Хоасбота. — Цу беша латтача Iажех тховсар сога машин йоттийта, — ткъо тума ахча долаш ва хьо. Цхьан бус — ткъо тума. Из кIезига дац хьона. Кхийтарий хьо?

Даьтта хьекха нахьара маьчи мо, кIаьдвир со цу дешаша. Дог эттар ахча долаш хила.

— Со раьза ва! — аьлар аз. Алхха цхьа ахча мара дага ца доагIаш, цунга деиз мел дола хIама диценнадар сона цу хана. Дагаухар: «Ткъо тума! Цхьан бус ткъо тума! Из дош да!»

... Итт тума, со хьаста воаллаш мо, хьалхе а кара хьа а денна, юхедисар Iажаш дIахьоча жанна дургда аьнна, машин а йоалаеш бус юхаяоагIаргволаш дIавахар Хоасбот.

Оаха шинне тхоайла дийцача тайпара, нах набарах чIоагIбенна хургба аьнна хетача ханна машин а йоалаеш, Iажаш чубохка а ботта а новкъостий а болаш юхавера Хоасбот. ШIияьлча мо сиха хьайзача цар, сахьат а далалехьа машина тIа баьхар ткъаь шийтта гали Iажаш. Юхедиса итт тума хьа а денна, цхьаккха хьовзам ца хулаш, еттача машинаца бешара араваьлар Хоасбот.

Машина таташ дайча, «хаххе» саматта а дена, кхыметтел нускала а цхьаккха хIама ца ховш, ткъо тума киса а доаллаш беш йолчахьа со юхалестача, лаьттах хьалтIаваьлча мо, сона мерийкIал хьаьттар ши-кхо шу сол воккхагIа хургвола Жандар. Са дегI цхьатарра лотаделар, гош меллелар. Сайгара ахча дIядаккха Жандар воаллаш мо, аьтта кулг тIатоIадир аз ахча доаллача наьха тIарча кисанна.

— Со оаш леладер деррига а ховш ва хьона. Темаркъа. Вехе ма хьовза: согара кхерам бац хьона... Цхьабакъда, тховсара хьайга кхаьчача феса тIера загат деккха-м дезаргда Iа. Мадарра аьлча, кхы совгIа - эшашагIа а йоацаш, къаракъа шуша йоагIа хьогара...

ЖАНДАР фу саг вар яхий Iа? Хьона вовзаш хиннахургвац Жандар. Сона ше маварра вовзар из. Къаракъал дезагIа хIама долаш вацар. Каша воаллача ший даь голаш-м, хьо вахалва, кегаергъяр цо мала къаракъа пела хургхилча. Иштта саг вар из.

— Мегаьд,—аьлар аз Жандарага, кхы де хIама а доацаш, — къаракъа шуша-м хала яц. Тховсара де хIама мичад вай цунах. Ах бийса ма яьннайий, тикаш къайла ма латтий. Кхоана цаI дергда вай.

— Кхоане вай кара яц, Темаркъа. Тикаш дIакъайла хилча фуд? Къаракъ-м Сахарага хургда шортта... Хьаштдола тайпа: дезе — хIирий каракъ а, дезе — эрсий водка а, из а вож а хьаштдеце — гуржий чхьагIар а.

— Сахара из базар йинта-м дукха ха ма-йий.

— Сона ца ховр ха воал хьо? — КIажваха вела а венна, аз аьннар футтардир Жандара. — Из ма хоза а да!

— Вай дахалда, бакъ-м да.

— Дитал хьай, Темаркъа, пайдан доацар! Цкъа-дале, Сахара из ший базар каша яхачул тIехьагIа мара ютаргьяц. ШозлагIа-дале, цунна дика хов «дац» аьнна дIабахийта безараш малаш ба а, «шортта-м даьра да», аьнна, чубаха безараш малаш ба а. Вай дутаргдац хьона цо юхь ца еш. Из хаьлда да хьона!

— Сага наIарга вода ха мичай ер, Жандар, кхоанналца сабарде.

— Къаракъ молача а доъкача а наха — шинна а тайпанна — моллагIа ха а дурраза я. Волле! Хабар дIаьх а ца деш.

Юртах аргIегахьа никъ дIаара боаллача аьрда оагIорахьа даьгIача йост тессача цIагIа яхар Сахар. Юрта тIехьашка цул арахьа кхы цьаккха цIа дагIацар. ЦIа-м йост тесса хилийта, цхьабакъда, къаракъи ахчен цунга шортта-м хулар массаза а. Ший дезал а болаш бувваьнна ваха цхьа воI мара кхы тIехье йолаш а яцар из.

Даха дIакхаьчар тхо Сахар йолча. Кхайка гIотта а яь, араьккхар фусам-нана.

— Бийса даькъала хийла хьа, Сахар.

— Маьрша дахалда шо. Шун а хийла бийса даькъала. Чудовла.

— ЧудоагIаргда, нагахьа санна из къонахаша мела занзала хий Iа тхоашта хулийтаргдале.

— Даьра хургда, Жандар, шоана-м, кхычарна ца хуле а...

Чудаьлар. Iохайшар. Сахара хьаоттадир чIоагIагIа дола хIирий къаракъ. Деттар—мелар. Деттар — мелар шозлагIа а. Деттар — мелар кхозлагIа а. БIаргагуш дола хIамаш шолха дувлаш санна хетача дIакхаьчар тха гIулакх.

Сахара йост тессача цIагIа кIаракъ молаш тхо дагIача хана юрта-юкъе фу доал хацар сонеи Жандараи. Тхона хацар са коа а, аз лораеча беша а, юрта Совета хьалхашка а, оарц даьлча мо, хьувзаш нах болга. ТIаь-юхе латтача посто машин соца а яь лийца хиннабар Хоасбота, хьош бола Iажаш. Фу Iажаш ба ераш, мичара бахь, мича хьош ба аьнна хоатташехь а шоферон цул тIехьа, бокъонца ше кIалвисалга хайнз, Хоасботеи деррига а ше мадарра дIалийца хиннадар, кхыметтел сона денна ахча а тIехь. Циггара машин юха а ерзаяь, юрта Совета председатель а, колхоза председатель а гIовттабаь, цар кхы актив а оарцагIъяьккха со лохаш са коа а улицашка а уж лелача хана тIеххьара пела текъадеш, аттача гIолла ер дуне дуаш лела кIантий хестабеш хиннавар со. Сонеи Жандараи арахьа лелачох хIама хацар.

ДИКА кеп этта а долаш арадаьлар тхо Сахар йолчара. Юрта юкъе хьачу ца а доагIаш, юрта тIехьашкахьа, «Куй бер» болча оагIорахьа дIалестар тхо. Юртал арахьа гаьна доаццаш дагIача аргIа бIаргадайча, тапие юха а сеца, аьлар Жандара:

— Из аргIа долчча салоIаргда вай, са вошилг, хьо раьза вале.

—Даьра ва дукха раьза-м...

ТIаьи - кIал пхьарсаш а дехка, когаш чоал а дувлаш долхар тхо. Мотт кхоакхал а бувлаш, «Лорса Лида» яха илли доладир аз. «Хена чура кукал Iех ма ала сога-а-а...».

Цхьа юкъ яьлча, эрсий меттала илле Iимадаш йолайир са новкъоста Жандара а. Даим къаракъ а мелаш, цунца шоа лоацабеннача наха къаьнарча замагIа доахаш хинна илли дар из. Цу илле дешаш гIалгIай меттала а доахаш, цун мукъамагIа мухь бетта волавелар со а.

Кхоана, сахуллача хана,
Белхаргба са беррига
дезал,
Елхаргья котамаш,
хурсигаш,
Елхаргья са къаенна
хьакха...».

— Хьа къаенна хьакха елхаргйий хац сона, цхьабакъда, хьо хьеи хья дезали белхаргболга-м хов сона! — аьлар, мичара вера ца ховш, тхона юхе хьаэттача юрта Совета председатела. Цунца бар колхоза председатель а, участкови милиционер а, юрта активах ши-кхо саг кхы а.

Со ваьгар...

СО ваьгар... Цу дешашца чакхдаьлар цкъа шийна тIаэтта хIама дувцаш Темаркъас даь къамаьл. Вагар-м вагар ма дий, цхьабакъда, уж ши дош ший, багара доаллашехь, бокхха мухь гира Iобаьлча санна, ма даьккхарий цо доккха-са. Из зе делча сона дега тIа дера: «Темаркъий из хьалхара къоал къайладаха хиннадаларе фу хургдар? Аттача гIолла киса денача ткъаь тумо мерзбе а сахьат дацар цунна из бIеха никъ. «Со ваьгар» яхача дешашта метте, дIахо йодача хана кхы къоал дергдоацача ваьлар со яхача маIане «Со ваьлар» яха дешаш оттадаьдаларе нийсагIа хила а мегар»...

Из сайна дагадехар аз шийга дIааьлча, борд-бордагIа цкъа сога вела а венна, дIакхайда хьаийца кхы цIаьхха а бий бизза докъаденна кIаргаш дIатIатехка цIи сийрда а ялийта, аьлар Темаркъас:

— Тхьовра аз хьона дийцачох, «Хьавай яр санна тоаенна цIенче са хIана яц», яхаш сона йийлхача са цIен-нанас яххар да-кх из. «Дика болх беций, даьллахьий, — оал цо каст-каста, — мичча бесса дале а, из Iа доладаь гIулакх кхы дIахадаргдоацаш хаьда а айса хьога йийца хоарцо аз кхетаяь а»...

Кхоана, се юхавийрзача хана, укх жа-Iун цIен-наьнах кхета а хьалхагIа цунна хийттар хувцаденнадий хьажа а лаьрхIа хиньавар со. Цхьабакъда, из де ца дезаш мукъаваьккхар со цу хьакъехьа хIанз Темаркъас аьннача.

Бакъхиларца Iоткъаме дар Темаркъас дIахо аьннар:

— Цхьаькха-м да, — аьлар цо, — сискал ца юаш Iийна а, кхы мел дар дита а, эшар санна, ца эшар ийца а, цIагIа лоаттаю хIамаш Iоаяра шеше тIехъяла гIерташ хьалхарчул а сутарагIа хIанз хьувзаш санна хет сона-м вайнаьха кагий кхалнах. Хи йисте ваьхачоа хи гечо дика довз оалаш ма дий. Цунах тарра, сона дика йовз устагIий оамал. Iа зийча ховргда хьона: латтача Iакховла мара ца дезаш шортта ховха буц йоллашехь а, кхычар юар укхал дикагIа хуле ше-ше фу дергда аьлча мо, сацанза дIа-хьа делхаш, цхьан кIотаргагара вокх кIотаргага удаш, сутардаьле хьувз жа. Иштта хьувзача жена оамала тара хет сона цIагIа лелаеча хIамаех даьла а ваьхьувзача цу кхалнаьха оамал. Йоккха доакъазал я из. Йоккха доакъазал!

— ХIанз Iа хьайна салаIача бакъахьа деций? — аьлар жа-Iуно, вагIIачара хьал а гIотташ. ТIаккха, сигала седкъашка хьал а хьежа, тIатехар: — Тхьовре а ах бийса яьннай.

— Укхаза ара Iовужаргва со, сона кхы хIама а эшац,— аз аьлча, сога юха йист а ца хулаш, шорттига цIагIа дIачувахар Темаркъа. Цунна из мичара енаяр а хац, тIанхуллаю черсий ферта а яхьаш, тIаьн-кIал гIайба а боаллаш юхавера из. Уж сога хьа а денна, паргIата вала хьайна а аьнна, желашта гобаккха вахар Темаркъа. Корта мара ара ца буташ, фертах а хьаьрча вижар со. Геттара кIаьда хетар сона баьца а, кхаьча доалаш латтача кIи а, мошача хьажкIий а, модз мо мерза хьаж а юаш лаьтта вижа уллаш. Бера хана цанас бийхка мотт а хургбарий хьогI селла кIаьда-м!

Тамашийна сатем латтар гобаькхха. Нийсса аркъала Io а вижа, наг-нагахьа «белда маьре бола» седкъа а зувш, урагIа хьежаш уллача сона цу сатема юккъера хьахозар кхерий тIара кхерий тIа тувсалуш, къурдаш деш мо, хиво ду таташ, вIаши къамаьлаш деш санна, цIувза баскилгаш. Щенача сиглара йоагIаш мо тIа а ена, мерза дегIала енача набаро хьаьста а хьаьста, тхьайсар со.

Iурра сома а ваьнна гIеттача, лаьтто шийгара низ хьабелча мо, дегI дейденна я сина салоIам хинна а вар со. Жа, картара ара а хийца довкъашка дажаш доахкар. Сона тIехьа йоагIа машин гаьннара бIарга а яйна, жацара хьа а къаьста, ший зIамагIа Султан цига юхе а вита, сона IотIаволавелар Темаркъа, со накъа важкха.

ЩIавеначул тIехьагIа айса лийрхIа очерк язъир аз жаIунах, цул совнагIа, цунна из иштта ловш хиларах, цу жаIун бокъонца йола цIи хийца а хийца, ер дувцар а яздир.

Тахани кхоанеи хургда

4 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIара салаIарей культуран парк. 10.00. Кагирхой иллей цIай. Болх бу ерригаш аттракционаша. 10.00 Волейболах ловзара яхьаш. 14.00 Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 14.00 Къайла театр. Просвещене болхлой денна хетадаь дошкольни учреждений болхлой салаIара ди. 16.00 Города Грозне художественни самодеятельноста коллективай заключительни концерт. 16.00 «Кинолекторий. «гIулакхаш социализме» яха лекци. 19.00 ДоттагIала иллеш дIаоал кагирхоша» яха кинофестиваль. 19.00 Халхара майда. Халхарий сайре.

В. И. Ленина цIерагIара культура дворец. 12.00 «Хоза дош — хьехархо» яха выставка. 16.00. Города Каспийска халкъа драматически театра интернациональни доттагIала визит. «Iаьржача Iама къайле» яха спектакль. 16.00 Кагирхой иллей цIей. Города Грозне художественни самодеятельноста коллективай заключительни концерт. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.00 Кагирхой салаIара сайре. Локх «Интер» яхача вокально - инструментальни ансамбло.

Н. К. Крупскаяй цIерагIара культура дворец. 13.00 Комсомол хьахиннача денна хетаь кинофестиваль. 18.00 ЗIамига зал. «Дошо гуйре» яха даккхерча классий дешархой бал. 20.00 Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально - инструментальни ансамбло.

Химикий культура цIа. «Марша йоагIийла школа»! яха гуйре. 11.00 «Ха» яха политически информаце клуб. Дунен халкъашта юкъерча хьалах йола лекци. 17.00 «Ер илле хьогI да Нохч-ГIалгIайче» яха концерт дIалокх духовой оркестро. 18.00 «КПСС XXV-ча съезда мадоагIа пакъадахар» яха кинофестиваль.

5 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIара салаIарей культуран парк. Кагирхой иллей цIей. 10.00 Болх бу ерригаш аттракционаша. 10.00 Спортивни майда. Поккхача теннисах ловзара яхьаш. 14.00 Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 16.30 Музыкальни эстрада. Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен симфонически оркестра концерт. 16.00 Баьццара театр. Республика юртарча районий художественни самодеятельноста коллективай заключительни концерт. 16.00 Кинолекторий. Правосуде кхоачашъеча общественноста дакъалацара кхетама лоархIам.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. «Iуйранара гимнастика». 9.30 — Босбола телевидени. «Абвгдейка». 10.00 — «Дай-новкъой, шоана». 10.30 — Босбола телевидени. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа 11.00 — «ДикагIа дола товараш дукхагIа». 11.30 — Босбола телевидени. Украина искусства мастераш. Украински ССР заслуженни артист Сечкин. Киевера передача. 12.15 — «УнахцIено». 12.45 — «Поэзия». Мартынов. 13.10 — Босбола телевидени. «Илли-75». 13.30 — Босбола телевидени. «Метрополитен» яхача музейра бIаь сурт. Выставкера репортаж. 3-гIа передача. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIча Централни стадиона спорта Дворецера трансляци. 16.15 — «Музыкальни календарь». 17.00 — «Патриот». Телевизиони альманах. Номер 8-гIа йола выпуск. 17.30 — Босбола телевидени. «Россе керттера улица» яхача телевизиони документальни фильма премьера. «Никъ а кхел а» яха 5-гIа сери. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Хьайбай дунен тIа». 19.20 — Босбола телевидени. Централни телевидене экрана тIа эггара хьалха «ДIатIехвоалаш латтар дика сагва» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Оперетта езача барашта». 22-30 — Босбола телевидени. «Халхарий зал». Передача йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — «Надежда Ивановна» яха телевизионни фильм. 12.40 — «Моаршал хидда хьона, Iодика хийла хьа» яха художественни фильм. 17.00 — Босбола телевидени. Мультфильм. 17.30 — «Хьехархочун денга» (нохчий меттала). 17.40 — «Пышмински урокаш» яха документальни фильм. 17.55 — «Зощенко хьакъехьа Ильинский» яха телевизионни фильм.

5 октябрь
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. «Бераштa йола Iуйранара гимнастика». 9.30 — Босбола телевидени «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Юха хоам бе беза адрес» яхача телевизиони спектакла премьера. Автор Алексин. Ленинградера передача. 12.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Литературни произведенеш экрана тIа яхар. «Хьалхара хьехархо» яха художественни фильм. 15.05 — Босбола телевидени. «СССР Iилмай Академе 250 шу дизар». Передачан юкъе дакъа лоацаш ва СССР Iилмай Академе президента дехкараш кховзашдеш вола социалистически къахьегама турпал, академик Котельников. 15.35 — Тахан хьехархочун ди да. Грозненски гороно заведующе Лебедевай къамаьл. 15.45 — «Дезача денца даькъала хилда шо, хьамсара хьехархой» яха музыкальни передача. 16.15 — Босбола телевидени. «Дунен халкъашта юкъера панорама». 16.45 — Босбола телевидени. Музыкальни программа. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Сергей Есенин ваь 80 шу дизарга. 19.00 — Босбола телевидени. Футболах йола СССР чемпионат. Ленина цIерах йолча централни стадионера трансляци. 19.45 — Босбола телевидени. «Доазол дехьарча хьаьший бIаргашца Советски Союз». 20.00 — Босбола телевидени. «Кинонигкъбархой клуб». 21.00 — «Ха» Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Ханчале нийсбеннарашта дола. «Фрелиха дезал». Яха мультфильм. 1-гIа дакъа. Германе Демократически Республика. 22.00 — Москва. Концертни залашка гIоллара обозрени. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.00 — Мультфильм. 12.15 — Телевизионни фильм. 12.35 — Юртабоахама знаней экран. «Дуга система хьалъечара кердадар» яха документальни фильм. 12.55 — «ХIаьта а форд ба» яха фильм-концерт. 15.35 — Московски паччахьалкхен хоровой училище кIаьнкий хора концерт. 16.15 — Киножурнал. 16.25 — Города Грознера № 57 йолча школа хьехархочун Тимаевай хьакъехьа (гIалгIай меттала). 16.35 — Документальни фильма кинозал. 17.05 — Вера а Федора а» яха телевизионни фильм. 17.35 — «Декаш дола оалхазар» яха художественни фильм.

РАДИО

4 октябрь

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 14.30 — Литературни передача (эрсий меттала). 15.00 — «Халкъий доттагIален мотнаш ашарашца» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 15.40—КПСС 25-ча съезда пакъадолхаш. «Котала финиш» яха Плиева радиоочерк (гIалгIай меттала). 16.00 — «Хоза, дика, пайдане». «Чечингражданпроектера», корреспонденци (эрсий меттала). 16.15 — «Хьамсара хьехархой, шоана дола концерт (композици)» гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознеи кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, бебеча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 15—20, Грозне 17—19 градус йовхал йолаш хиле тарлу. Кхоанеи ломмен кхаьла а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, цхьацца йолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба-малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 8—13, деношка 17—22 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ГРОЗНЕ—ТИРАЖ

Грозне — тираж

Укх шера В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце хургья РСФСР финансай Министерства арахийцача ахчан-хIамай лотерея билетех кхадж боагIаш йола тираж.

(ВорхIазлагIа арахийцараш)

Лотерея 44 разрядагIа тираже хIамайи ахчани 4 миллиони 813 эзари 6 бIаьи кхадж боагIаргба, ахчана лаьрхIача деррига 7.920.000 сома.

Кхажамашта юкъе хургья: автомобилаш — «Жигули», «Москвич», «Запорожец», мотоциклаш, холодильникаш, телевизораш, магнитофонаш, кинокамераш, кIувсаш, радиоприемникаш, петара цхаралаш, маIача наьха импортни свитераш, спортивни тхан костюмаш, маIача наьхеи кхалнаьхеи дошо сахьаташ, ахчан кхажамаш: 250, 200, 150, 130, 100 сом, кхы дуккха маьха хIамаши, ахчан кхажамаши.

ХОВШ ХИЛАЛАШ, ЛОТЕРЕЯ — МАЬХЕ ХIАМАШ ЭЦАРА ЭГГАРА ДАРЕГIА ЙОЛА СПОСОБ ЙОЛГА.

Тираж дIайолалу Iуйрийна 10 сахьат даьлча. Тираж хулача паргIатта дIачувохийт.

ДУВЛА ТИРАЖ ХУЛАЧА!

Гострудсберкасса Нохч-ГIалгIай республикански управлени.

Газет арадувла шинарей, ереи, шоаттеи деношка.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 6460.